

Zdenka Lechner

RUBINE BARANJSKIH HRVATICA

(S POSEBNIM OSVRTOM NA ŠUMARINU)

Ženska narodna nošnja u Baranji održala se u životnoj upotrebi do 50-tih godina XX stoljeća samo u hrvatskim, šokačkim selima i to u onima u kojima je ta etnička grupa činila većinu stanovništva. Danas se susreću samo starije Šokice — Podravke ili Podunavke — u rubinama i ostalim odjevnim predmetima koji pripadaju njihovoj tradicionalnoj nošnji, negdje s odgovarajućim kapicama na glavi, a negdje bez njih.

Kad je govor o ženskoj nošnji Šokica u našoj Baranji, potrebno je spomenuti te dvije veće grupe: podravsku i podunavsku, jer i oni sami razlikuju »našu nošnju« od »njihove«, i jer uistinu uz razlike u pojedinostima od sela do sela, postoje ipak specifičnosti koje su zajedničke svakoj od tih dviju skupina. *Rubine* također nose ta obilježja, ali u ženskoj je nošnji različnost bila najvidljivija u vunanim suknjama — koje su oblačile Podravke — i vunanim ponjatkama — dvjema pregačama: prednjoj i stražnjoj — koje su opasivale Podunavke. Drugačije su češljale kosu i kitile ju *upletačima* — crvenom vunom — djevojke iz podravskih sela, a drugačije uplitale kosu — u široke pletenice od čela do zatiljka — djevojke iz podunavskih sela.

Oglavlje žena, iako nosi naziv *kapica*, imalo je kod jednih (Podravki) četvrtasti oblik, a kod drugih (Podunavki) zaobljeni. Razlike se još nalaze i u nazivima pojedinih elemenata, uzoraka ili tehnika ručnog rada, tako na primjer tehniku iglom šivane čipke zovu u podravskim selima *rasplet*, a u Podunavlju kao i u Slavoniji *priplet*. Slavonski rasplet, tehniku izvlačenja i oplitanja žica, nazivaju u Podravini *prošov*, a u Podunavlju *proter*.

Podravskoj grupi, koju tako nazivamo prema geografskom smještaju naselja, pripadaju Torjanci i Baranjsko Petrovo Selo. Ovamo ubrajamo također Šumarinu, Branjin Vrh i Luč (iako se ona ne nalaze uz Dravu, nego u blizini Belog Manastira), jer njihova nošnja ima značajke podravske grupe. Čak je i davanje modnoga tona dolazilo iz Luča i Šumarine, današnjih dvaju sela, koja su prije bila jedna seoska zajednica. Stanovnike Luča, Šumarine i Branjinog Vrh pravi Podravci nazivaju Prekošumcima, jer su ih u prošlosti uistinu razdvajali veliki šumski kompleksi. Kao Podunavce tretiramo Šokce iz Duboševice, Topolja, Gajića i Draža, stanovnike sela uz Dunav, zapravo Dunavac.

Baranjski Hrvati koje ostali nazivaju Gorjanima, Gorjancima ili Prekoplanincima, ali im to ne kažu »u oče«, tj. ne u lice, nosili su ovdje i do polo-

vine dvadesetog stoljeća odjeću samo od kupovne tkanine. Oni su doselili oko 1920. godine kao optanti iz mađarskog dijela Baranje i nastanili se u nekolicini sela. Spomenut ćemo da u Luču ima takovih deset obitelji, a u Kneževim Vinogradima tri ili četiri.

Prema podacima kazivača¹ baranjski Hrvati, tj. Šokci u Baranji, dijele se bez obzira na teritorijalnu pripadnost Jugoslaviji ili Mađarskoj na Gornjane — one koji žive sjeverno od planine Haršanj i Meček, i Dolnjane — one koji žive na jugu od »brda: Aršanja, Šikloškog brda i Vilanja«.

Neki su Gornjani imali svoju tradicionalnu narodnu nošnju, ali ona je bila sasvim drugačija od ove u našem baranjskom trokutu. Dolnjani u mađarskom dijelu Baranje, poimence u selima Kašad, S. Martin i Bremen (Beremend), imali su prije istu nošnju a i sada se oblače kao naši Šokci u selima podravske grupe s kojima su i ženidbom povezani.

RUBINA I NJEZINI DIJELOVI

Najvažniji i temeljni dio ženske šokačke nošnje naše Baranje zove se *rubina*. Ona izgleda kao dugačka bijela platnena nabrana košulja koja se navlači preko glave. Rubina se sastoji od dva dijela: *oplećka* i *krila*, koja su u struku sašivena u cjelinu košulje. Oplećak je gornji, prsni dio rubine, i ima funkciju bluze, a krila su donji dio — suknja koja seže do pola listova, ili nešto ispod njih.

Žene su pravile rubine samo od domaćeg tkanja, koje su one same otkale kudjeljom, lanenom ili pamučnom niti. Konoplju i lan Baranjke su same odgajale i prerađivale u pređu, a pamuk su kupovale u trgovini. Rubine za poslen dan bile su otkane boljom kudjeljom, zvanom srednjarka.² Radnim danom oblačile su Šokice također svoje *oprane rubine* i *biljušice*. Oprane rubine su one *lanene* i *tkanjene* (od kudjeljnog tkanja) *rubine*, koje su već jednom ili više put oprane. *Biljušice* ili *biljuše* su *srvijanske rubine* (napravljene od pamučnog tkanja) koje su bile određene za svečaniju odjeću, pa su morale biti oprane, nakon što su kao takove iznošene i zamazane.

Rubine za nedjelje i blagdane i uopće za svečanije prigode pravile su se od lanenog i pamučnog tkanja. Rubine od lanenog tkanja bile su ukrašavane vezom po žici, jer je laneno tanje, mekanije i finije pa je na njemu bilo lakše vesti, *šiti* uzorak.

Rubine od *srvijana* bile su nosioci vezova zvanih *trukovano*. Pod trukovanim razumijeva se biljni ornament izrađen plosnim vezom, kojemu je crtež otisnut kalupom.

Sve su se rubine pravile od domaćeg tkanja koja su bila *čista* ili *šarena*; ovdje riječ *šarena* označava bijelo uzorkovano tkanje. *Čisto* se zove ono domaće platno u kojem nije otkan nikakav uzorak, nego je izrađeno kao obično lansirano tkanje, tkano u dva nita, *u dva cipa*. Šareno ima geometrijski uzorak koji se dobiva različitim navađanjem jednobojne bijele osnove u nita i različitim stajanjem, tj. gaženjem podložnika pri prebacivanju bijele putke. Prema uzorku takova se tkanja zovu: *na ciduljice* — ciduljice mogu biti sitne ili krupne, odnosno *na cedulje velike* i *male*; zatim: *šćipano*, pa: *na šibe* — i

to na tri šibe, na pet, na sedam ili na trinaest šiba, onda: na bostanca, na mačji trag ili mačje noge, u jedan križić, nove mode, na karte...

Širina tkanja ovisi o širini brda i kvaliteti niti, a iznosi od 44 do 47 cm. U narodnom se govoru širina tkanja zove *pola*.

* * *

Rubina je nanizana oko vrata i pojasa. Rukavi počimaju na naboru oko vrata, a stisnuti su u zapešću. Kod oblačenja podižu se do lakta. Donji dio rukava naziva se *repete*, a ukrasni elementi na završetku za *rukom*. Vidi crtež 1, 2. a = *repete*, b = za *rukom*.

Stan čini prednjica i leđa, zvani također *prsa* i *leđa*. Prednji i stražnji dio stana kao i rukavi *skale se*, tj. slažu u nabore. *Krila* su također *naskalita*. Ovdje se pod krilima treba razumjeti donji, stražnji dio rubine, jer se znade da prednja *pola* ostaje beziznimno ravna u svojoj širini, tj. nenaborana. Osim toga prednja *pola* bude od grubljeg tkanja, odnosno ako su ostale pole uzorkovane, prednja *pola* bude čista, a to sve zato što se ne vidi, pokriva je pregača.

Rubine baranjskih Hrvatica čuvaju jedan od osnovnih oblika ženske odjeće svojim izgledom i nekadašnjom funkcijom ujedno donje i gornje košulje.³ Na arhaiku upućuje i kroj po ravnoj niti tkanja.

KROJ

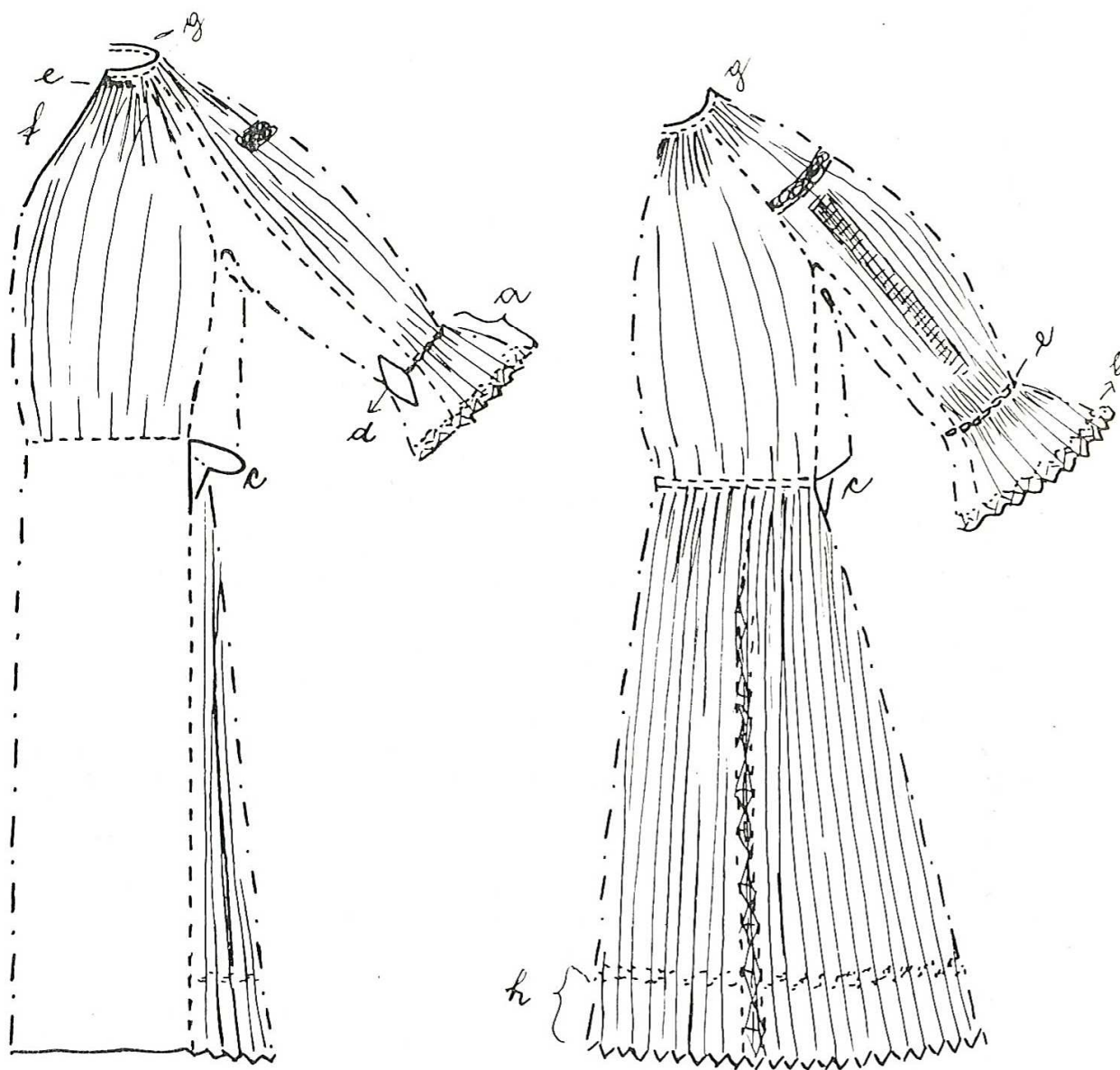
Da je rubina sastavljena od dva dijela, iako izgleda kao dugačka nabrana košulja, pokazuje i način njezina krojenja. Svaki se dio, i oplećak i krila, kroji posebno. Šokice upotrebljavaju termin kroj i krojenje, ali on sadrži samo pojam rezanja tkanja »*po žici*«, tj. po ravnoj niti u zadanim veličinama. Na taj se način tkanina odreže, razreže ili ureže. Kako je domaće tkanje, kojemu širina varira od 44 do 47 cm, smotano u trubice, žena ga odmeta i reže, reže u komade iste širine, a različite duljine. Vidi kroj broj 1 i broj 2.⁴

Za rubinu u podravskim selima Šokica odreže 11 *pola*, a u podunavskim 13 *pola* tkanja, tj. 11 ili 13 takovih komada. Naime, za oplećak se uzima 6 ili 7 *pola* tkanja, i to: za stan tri ili četiri pole, duljine od 39 do 51 cm, a za rukave tri pole duljine od 61 do 67 cm.

Za donji dio rubine potrebno je u selima podravske grupe pet *pola*, a u podunavskim šest *pola* u duljini od 74 do 92 cm, odnosno, kada se govori o krilima u užem značenju — misleći samo na stražnji dio — onda Podravke kroje krila od četiri pole, a Podunavke od pet *pola*. Tome broju treba dodati onu jednu prednju *polu*.

Kada se pole odrežu u označenoj duljini, onda se dalje kroje i priređuju prema namjeni.

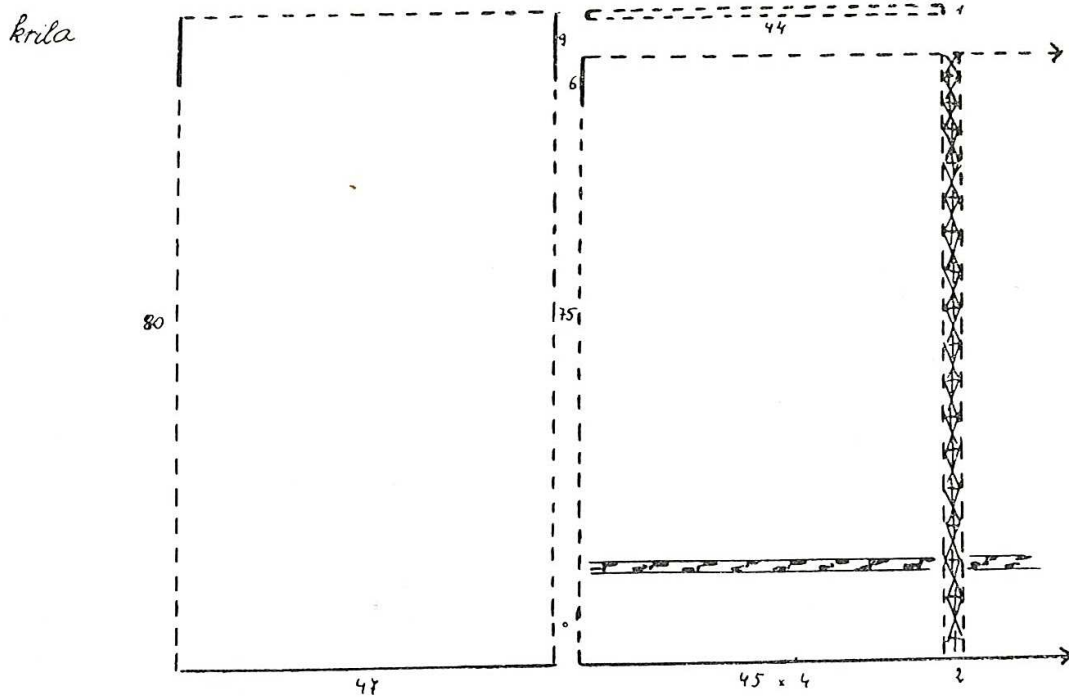
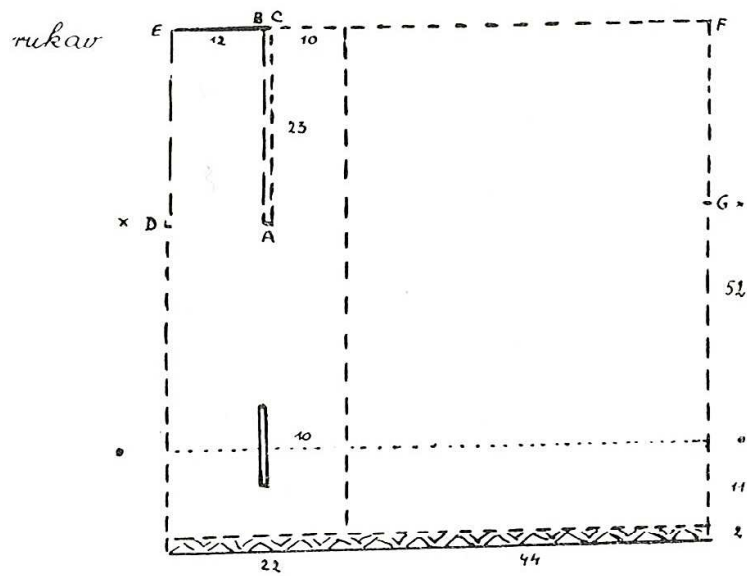
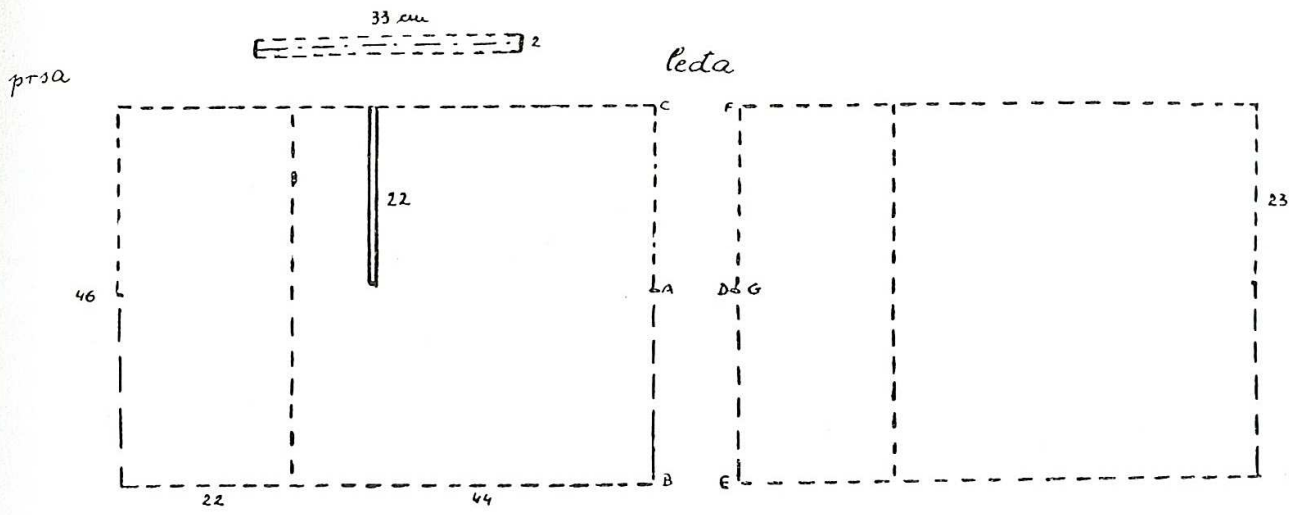
Pole za oplećak treba rasporediti. U podunavskim selima uzimaju za stan četiri pole, oni ih nazivaju *parice*, dvije *parice* za prednju, a dvije za stražnju stranu stana, tj. oplećka. U podravskim selima *stan* se sastavlja od tri pole. Zato se najprije jedna *pola* razreže sredinom širine pa se jedna i pol *pola* upotrebljava za *prsa* ili prednjicu, a isto toliko za *leđa*. Vidi kroj br. 1. Ili se jedna *pola* skroji u omjeru 1:3 pa se u tom slučaju za *prsa* uzme jedna cijela i dvije trećine pole, a za *leđa* jedna *pola* i jedna trećina pole.

Crtež br. 1 Rubina iz Šumarine: »Odničica — male mišane« (R 6)

a repete
 b za rukom
 c klin
 d jama

e tračak, frolica
 f nedra
 g garil
 h podljina

Kroj br. 1 Kroj rubine iz šumarine »odničica — male mišane« (R 6)

Ponekad omjer nije tako pravilno određen, nego ovisi o širini koja je ženi potrebna, ili o komadu tkanja, koji joj već od prije stoji na raspolaganju. Vidi kroj br. 2. Na prsima se urezuje prorez opet po ravnoj niti u dubinu od 22 cm, to su *nedra*. Komadić tkanja, obično veličine 33 x 2 cm, priprema se za ovratnik zvan *garil* ili *opšivalo*.

Svaki se rukav redovito kroji od jedne i pol pole. Ta se dva komada sastave i na njima se stvara *klin*. *Klin* izgleda kao latica pačetrovinasta lika (veličine 23 x 10 cm), koja se preklopi za 180° kada se sastavlja s prednjicom i leđima. *Klin* se dobiva tako da se urez izvrši samo na jednom mjestu (vidi Kroj br. 1), ili na dva mjesta (vidi Kroj br. 2) na polama određenim za rukav. Ako je sam *klin* sastavljen od dva dijela, oni se sašiju običnim bodom za šivanje *stiskom*, ili *k sebi i od sebe*, bodom koji spaja dva komada bez povišanja. *Klin* se stanom (prsima i leđima) sastavlja ukrasno, a na donjem svojem kraju — u pojasu — ostaje slobodan te s otvorom na krilima kada se ona sašiju s oplećkom čini *promalju*. Vidi crteže broj 1 i 2 c. U nekim selima u Podunavlju nemaju *promalje*, jer se *klin* i na donjem kraju sašije sa krilima. Kad je rukav sastavljen sa stanom na rukavu se odmjeri odozdo prema gore 10 cm i na tom mjestu proreže jama. Vidi kroj broj 1 i 2 d. Urez se usmjeri otprilike 4 cm prema gornjem dijelu, a 4 cm prema donjem dijelu rukava i porubi. Na odmjerenom mjestu za urezivanje *jame* koju neki zovu također *promaljom*, rukav se unaokolo *naniže*, kako se kaže u Podravini, ili se *svora*, kako se kaže u Podunavlju. Po sredini tog nanizanog dijela dolazi i ukrasni elemenat, vez ili vrpca, koji se zove *tračak*. V. crtež 1 i 2 e.

Kada su svi dijelovi oplećka sastavljeni: stan sašiven i oba rukava prišivena, pristupa se nizanju oko vrata. Počne se od sredine njedrice, — *nedara* — i niže dva put unaokolo. V. crtež 1 f. Oko vrata se prišiva izvezena pasica, koja se naziva u Podravini *garil*, u Podunavlju *opšivalo* ili *opšivalce*. V. crtež 1 g. S donje strane tog opšivala u samu pasicu ušiva se kopča, s jedne strane kvačica, s druge ušica.

Kao što je na komadiću tkanja skrojenog u obliku pasice izrađen ornamenat, pa onda prišiven kao ovratnik odnosno opšivalo, tako su i na drugim skrojenim dijelovima *oplećka* — na stanu i rukavima — izvedeni ukrasni elementi prije sastavljanja pola i zato možemo u onom času kada se prišiva *garil*, a to se čini u postupku izrade oplećka najzadnje, oplećak smatrati gotovim i pripravnim za prišivanje uz *krila*.

Pole krila kroje se oko 10 cm dulje od potrebne duljine u odnosu na visinu žene, jer tih 10 cm čine uobičajenu porubu zvanu *podljina*. Na polama za krila najprije se napravi *podljina*, koja se najčešće učini na slijedeći način: od ruba pole izmjeri se prema gore 20 cm i tu izvuče jedna ili dvije žice. Zatim se tako označeni dio za porubu prepolovi i podvrne te prihvati *klaskom*, ažurom. V. crtež 1, 2 h. Dalje se povrh *podljine* horizontalno i vertikalno izvede ukras. »svaka se pola izradi do gotova, što hoćeš metnuti na nju« (misli se na vez, rasplitanje, jaspranje i drugo) i na kraju se pole jedna s drugom prišiju ili sastave ukrasno. Prednja pola prišiva se za *krila* samo *stiskom*, ona nema *podljine* nego obični uski porub. Kada su krila sastavljena, nanižu se u gornjem dijelu i *opšiju*, obrube tkanjem. Sada su i ona gotova te se s oplećkom sastavljaju običnim šivanjem rukom: *stiskom* (Podravina) ili *sašivom* (Podunavlje).

Rubina je gotova onda kada je *naskalita*, a u nabore (Falte) slažu se svi dijelovi osim prednje pole. »Skali se od desna na lijevo, sve na jednu stranu«.

UKRAS

Pojmu rubine pripadaju i ukrasni elementi pa bilj oni i najskromniji, jer bez njih nema tog odjevnog predmeta naših Baranjki. Mjesto, smjer i tehniku izvedbe određivala je tradicionalna zakonitost, a svakoj pojedinoj ženi bilo je prepušteno odabiranje ornamenta i skladanje pojedinih motiva i boja, što je također već bilo u glavnom okviru određeno. Za svaku kategoriju rubina imala je na raspolaganju po nekoliko uzoraka, a u bojama crnu, plavu i crvenu nit, tek za najsvječanije rubine novije mode upotrebljavala je i druge boje. Žena je uvijek vodila računa o funkciji za koju rubinu predviđa i o dobi u kojoj će je nositi. Spremala je rubine za radnu i blagdansku odjeću, za najsvječanije prigode, ali i za dane kada će biti *u žalosti*,⁵ ili će *prežalivati*. Prežalivanje je ono vrijeme poslije stroge korote u kojem se još ne može *opravit*, tj. obući kako bi odgovaralo njezinoj dobi, nego nosi *manje* rubine i u oblačenju postepeno prelazi od slabije prema jače ukrašenoj rubini.

Neke rubine izradila je svaka žena sama sebi još kao djevojka, neke joj je napravila majka, a mnoge je naslijedila ne samo od majke nego i od bake i prabake, pa i od svekrve. Bilo je Baranjki koje su imale i po dvije stotine rubina, ali može se reći da je u prosjeku svaka žena imala 50-tak rubina. Taj joj je broj omogućio da ima rubinu za svaku priliku i da su zastupane sve ukrasne tehnike po kojima se rubine nazivaju: *raspletene*, *šite*, *prosicane*, *popletene*, *trukovane*, *jasprenе*.

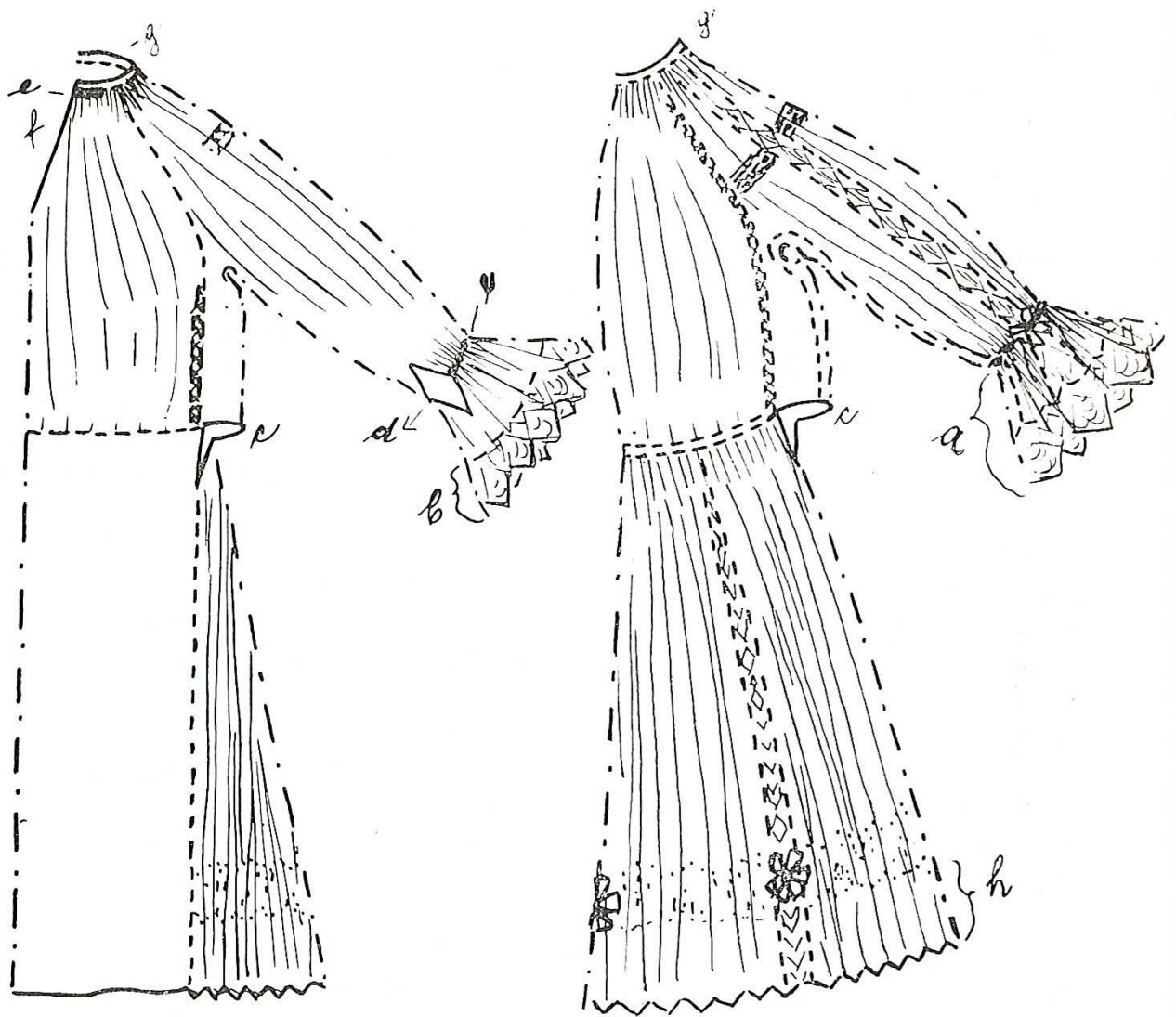
Ukrasi su se izrađivali na svim dijelovima rubine: oko vratnog izreza, na prsima, na leđima, na rukavima, na krilima.

Oko vratnog izreza izvezeni dio *opšivala* ili *garila* iznosi oko 0,5 cm. Crno-bijeli ornament odmah upozorava na *opako šito*, vez po broju s naopake strane. Ali *garil* može biti izvezen i s lica crnom i plavom niti, ili crnom, crvenom, plavom pa i bijelom. Vidi Tablu IV br. 1—11. Ispod *garila* lijevo i desno od njedara neizostavno se nalazi ukras crvene boje koji se zove *tračak* ili *frolica*. Tračak se veze ili isplete, pa prišije (v. T. III sl. 1, sl. 2), a frolica je snizana crvena vrpčica.

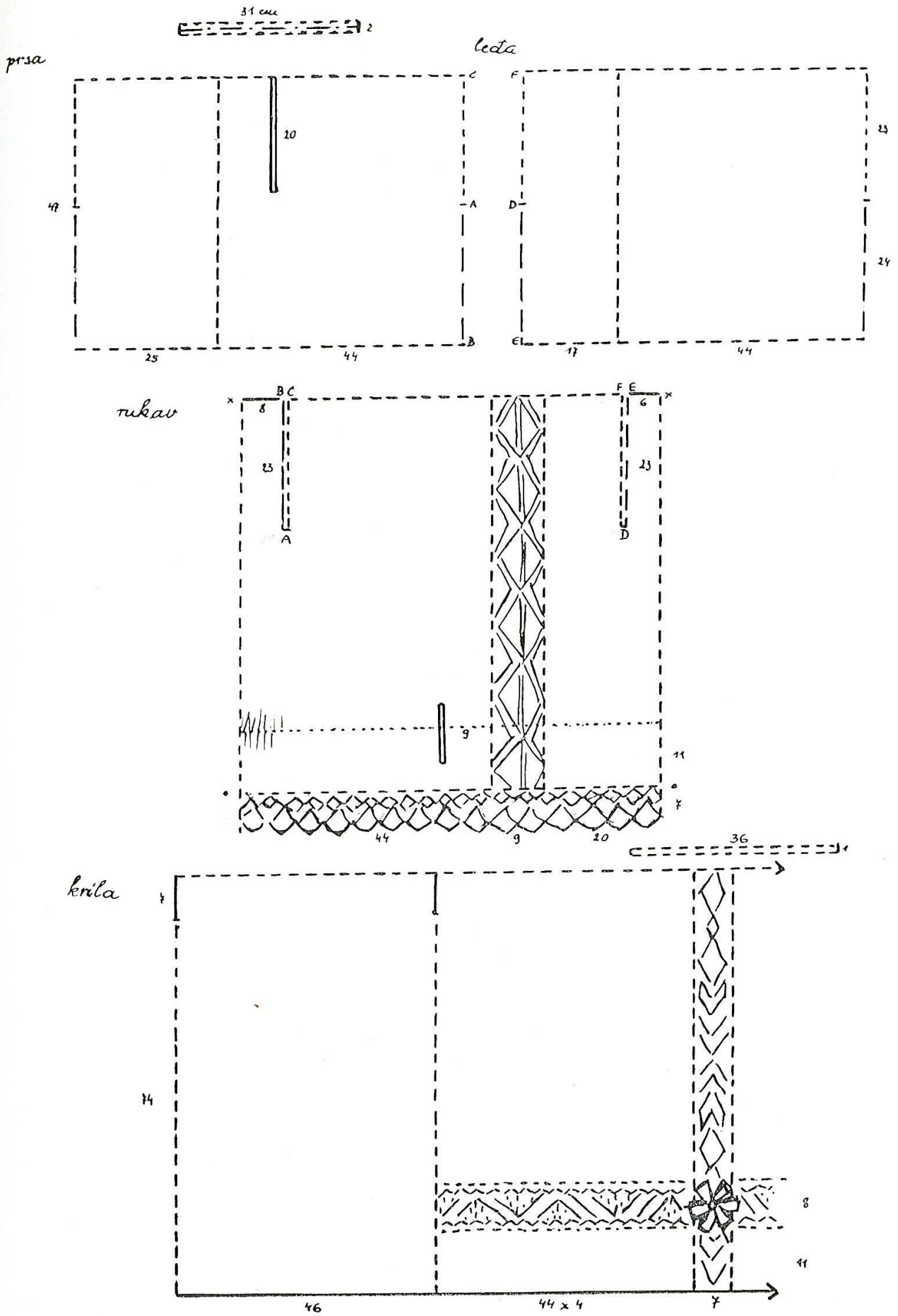
Na njedrima se veze lik koji se zove *pužić* ili *malo na nedrima*. Vjerojatno je taj okrugli ili leptirasti motiv smješten na završetku prsnog proreza da ga učvrsti. Veze se plosnim bodom ili napuštanim križićima. Veličina mu je 1,2 x 0,8 cm. Obično je šito crvenom i crnom niti tako da je sredina crna, a ostali dio površine crvene boje. Vidi T. III sl. 1 i 2. Poneke rubine imaju sitni vezeni ukras uz porub njedara.

Na prsa se stavlja ukras u smjeru vertikalnih pruga, kojih može biti dvije, tri ili pet Vidi T. III sl. 1 i 2, T. VI sl. 2. Ornament i tehnika ukrasa usklađeni su s krilima.

Na leđa dolaze dvije, tri ili četiri vertikalne pruge raspleta, veza ili drugog. U Podunavlju može biti ukras na leđima i na 5 mjesta, tako su na primjer na leđima *rubine patkarice* iz Topolja (v. T. VI sl. 3) dva reda *šito* a tri reda *proter* omeđen vezenim kiticama. Na fotografiji se ne vidi srednji red *protera*. (*Proter* u Podunavlju, a *prošov* u selima podravske grupe naziv je za ukras dobiven izvlačenjem žica tkanja u jednom smjeru i oplitanjem tih niti. U Slavoniji se ta tehnika zove *rasplet*.) Šokice nazivaju uzdužni ukrasni pojas ili prugu: *mesto*. One kažu na primjer: »Po prsu — tri mesta šito«, (vezeno) ili »Na leđima na dva mesta raspleteno«.

Crtež br. 2 Rubina iz Šumarine: »bila — pulenci po prsu« (R 14)

Kroj. br. 2 Kroj rubine iz Šumarine »bila — pulenci po prsu« (R 14)

Rukav nosi ukras u vertikalnom i horizontalnom smjeru. Uzdužni se ukras dobiva sastavljanjem pola *raspletom* i *upletom* (kupovnom čipkom) uz koju se onda još veze, prosica ili jaspri. Poprečno se stavlja *poramenje* (naziv u Podravini) ili *paški* (naziv u Pođunavlju). Vidi T. III sl. 3, T. VI sl. 3. Ono je smješteno 16 cm niže od vratnog izreza, uvijek je crne boje, a izrađuje se *lozicama* i *krstačkima*, ili tehnikom *opakog*. Neke *babinske rubine*, rubine za stare žene, nemaju poramenja.

Na nanizani dio rukava u zapešću, *oko ruke* ili *nad repetama* dolazi *tračak* ili *frolica*, isto onako kako je ispod garila odn. opšivala. Ukras na završnom dijelu rukava koji se zove *za rukom* gotovo redovito ima slijedeće elemente: *lozu s našitim grančicama* — vijugu ili ravnu crtu s likovima nepravilnog oblika, prugu *prošova*, *protera* i *čipku*. Čipka može biti kupovna ili šivana iglom — *zubče*. Vidi T. III sl. 3 i T. VI sl. 3.

Kada se rukav i klin sastavljaju ukrasno sa stanom izabire se: *varošanac* (sasvim uski priplet), *rasplet*, *uplet* ili vezeni sastav. *Našiti sastav* izvodi se vezom po žici, a prema uzorku ima ime: *mačji trag*, *zvizdice*, *bušice*, *legutka*. Mačji trag izgleda kao niz crnih trokutića, uvijek se vezu samo crnom niti. Crnom, crvenom i plavom niti naizmjenice vezu se zvizdice, bušice — šestorokutni likovi — i legutka, nazupčena krivudava pruga. Vidi T. IV br. 12, 13 i 14, T. II sl. 1. Na prednjoj strani sastav se izrađuje do pod pazuh, a dalje se obično sašije. Na leđima se sastav izvodi do garila.

Krila imaju vertikalni i horizontalni ukras. Uzdužni se sastoji od ukrasnog sastavljanja pola i ukrasa napravljenog na svakoj poli u jednoj ili dvije pruge. Pole krila sastavljaju se *raspletom*, ili *upletom* ili vezom. Vezeni sastav na krilima je širok, jer ga čine *grane* (na pr.: velike šljive) ili *trukovano*.

Po polama je *našito* ili *šito*, *prosicano*, *popletano*, *trukovano*, *jasprano* ili ukrašeno *pantlikama*. *Našito* ili *šito* znači da je ornament izrađen vezom »po broju« koji se radi *lozicama* i *krstačkima* — najčešće napuštenim i preko žice plosnim bodom. Za ovu posljednju tehniku čuje se naziv *ujedno*. *Trukovano* se izdvaja, jer nije vez po broju. *Prosicano* se dobiva izvlačenjem niti u oba pravca i njihovim izrezivanjem. Najčešći je motiv umreškani četverokut zvan *pendžerić*, koji se javlja u mnogo varijanata. Sitni prosic napravljen kao mrežica na kojoj je bijelim koncem ispunjen ornament nosi naziv *popleteno* ili *popletano*. *Popletano* još označava uzorak koji se izvodi poplitanjem na kupovnoj mrežici, *protaku*, a za koji se upotrebljava i svilena nit raznih boja. Kada je ornament izveden *jaspricama*, metalnim kružićima (*Flitter*), ili su jaspriice dodane već izrađenom ornamentu, kaže se *jasprano*. Od *pantlika* (vrpce) prave se ornamenta ili se prišiva povrhu podljjine. Svi ti ukrasi *uzduž* (Podravina) i *suduž krila* (Pođunavlje) teku cijelom dužinom pola. Uz kvalitetu materijala i tehniku izrade, rubinu vrednuje i broj pruga, zato se on i naglašava, a maksimalno dosiže 11 odnosno 14 mjesta. Na krilima rubine patkarice T. VI sl. 3 *šito* je na 9 mesta — 5 mjesta po polama i 4 sastava. Rubine koje su namijenjene najstarijim ženama, ili za najveću žalost nemaju na krilima ukras po polama, nego samo pole *raspletene* i to ne cijelom dužinom krila, nego do pol pola.

Za horizontalni ukras kaže se: *ozdol* ili *vriš podljjine*, na pr. *ozdol grančice*, *prošov*, ili *vriš podljjine proter*. Taj se horizontalni ukras nalazi uvijek nad podljjinom. Može se sastojati od jednog ili više elemenata: od pruge *prošova* ili veza, *prošova* i *grančica*, a uz to još dodanih ukrasnih vezova: *mravki* ili *žeravke*. *Mravki* su niz šiljastih kutova od kojih je jedna stranica izvezena

pružanom niti crvene, a druga crne boje, i poredani su naizmjenice jedan vrhom prema gore, a drugi prema dolje. Vidi T. IV br. 16. *Žeravki* ili *žeravke* izgledaju kao lančić ali izrađeni su tehnikom provlačenja i pružanja niti tamno plave i crvene boje, tako da je jedan luk karike crvene, a drugih luk plave boje. Sredinom svake karike lančića pruža se plava crtica. Vidi na T. V br. 7 ispod ptica. Osim veziva pojavljuju se u horizontalnom ukrasu *jasprice*, *dukatići*, *šikovi* — pozamenterijske vrpce, *pantlike*, *čipke*. Svaka rubina nema horizontalni ukras.

Na rubinama Baranjki nema svaki ornament svoj naziv, a česti je slučaj da se pod imenom jednog uzorka ili motiva krije po nekoliko varijanti. Tako u vezenim rubinama uz determinirani naziv *grančica* s likom srca, ptice i drugog postoje grančice neodređenog sadržaja, kao ime za pojam sad većeg sad manjeg motiva različitog oblika. Kod nekih se takova grančica okrsti brojem bodova koji ju tvore. U tehnici raspleta i prošova vrlo se često nazivaju imenom trnoge uzorci, koji nisu jednaki, nego samo slični, a poneki su i različiti. Kod trukovanog uopće se ne ističe ni pojedinačni motiv, ni ornament, naglašen je samo način dobivanja nacrtatog cvjetnog uzorka pomoću kalupa, koji izrađuju sami seljaci. U grupi rubina s upletovima ne spominju se preostali elementi ručnog rada, jer je najveća važnost dana kupovnim svilenim umetcima, koji pokazuju ekonomsku snagu vlasnice.

Nazivi velikog broja uzoraka sačuvali su se u nazivima rubina. Ti su uzorci izvezeni pamučnom niti, *natkom* u boji, bijelim koncem — *tiriplikom*, svilencem — *markulanom* i umjetnom svilom — *svilom*.

Što se tiče boja u vezovima nije teško utvrditi da su za starije osobe upotrebljavane crne i plave niti, uz napomenu da su oba tračka bila crvena. Rubine koje pripadaju grupi *šitih rubina* u klasičnom smislu, tj. vezenih na tkanju pokazuju skladanje crne, crvene i plave boje i to u poštivanju ritma: crno — crveno — crno — plavo — crno — crveno — crno — plavo... U nizanju jednobojnih motiva, grančica, Baranjke su zadržale taj slijed, ali tamo gdje je sam motiv izveden u te tri boje tamo su ih sastavljale tako kako su htjele, jedanput su kombinirale plavu sa crvenom, a drugi put sa crnom. Na nekim popletenim, i trukovanim rubinama upotrebljene su i ostale boje: žuta, zelena, ljubičasta. Kod nekih je nestao onaj tradicijski izraz, a osjeća se kopiranje ili imitacija uzorka i boje mašinskog veza na samtu. Ali i na tim rubinama nađu se stari uzorci izvedeni u novom materijalu, tako na pr. motiv kalenice od jasprica ili pantlike.

Na svakoj rubini primjenjeno je više različitih načina ukrašavanja, ali se ipak jednomu daje prednost. Prema ukrasnim tehnikama, koje karakteriziraju rubine, možemo ih razvrstati kao:

- I. Raspletene rubine —
 1. malo raspletene
 2. veće raspletene
 3. veliko raspletene
- II. Šite rubine —
 1. podmrko šite ili mrke rubine
 2. novice
 3. odničice
 4. vezene rubine ili šarenke
 5. popletene (po protaku)

- III. Prosicane rubine (s končanim upletovima)
- IV. Rubine sa svilenim upletovima
- V. Popletene svilom rubine
- VI. Rubine trukovano
- VII. Jasprene rubine —
 1. malo jasprane
 2. jače jasprane
 3. jako jasprane
 4. jasprane i s pantlikama

SISTEMATIZACIJA PO KATEGORIJI VRIJEDNOSTI

Kada žene međusobno razgovaraju, onda se može saznati da su se one podvrgavale stanovitim pravilima u oblačenju rubina, »ne moš drugače ić, nego kako je red«. Pokušat ćemo utvrditi taj red koji se odnosi na ocjenu rubina po njihovoj cjelokupnoj kvaliteti i funkciji i svrstati ih u lošije i bolje, poredati ih od manjih prema većima do najjačih. Ali kako se u tom poslu isprepliće stupnjevanje rubina obzirom na korotu, koja je u Baranji veoma naglašena i podijeljena na strogu žalost i razdoblje prežalivanja, podijelit ćemo rubine najprije s tog stanovišta. Time ćemo dobiti jedan element odjevne funkcije, a napose ćemo to učiniti zato što je takova podjela bila najbliža kazivačicama. Među njima je bilo i takovih kojima je umrlo odraslo dijete i koje će žaliti cijeli svoj život, te će nositi samo *rubine za žalbu*. A to nije jedini slučaj produživanja žalosti. Uz tu pojavu treba pribilježiti i to da se ne žali samo za rodbinom, nego i za članovima prijateljskih kuća. Zato se ne bi trebali iznenaditi tvrdnji da se u znatno većem broju rubina *žalilo i prežalivalo*.

Za žalbu bile su sve rubine: babinske ili malo raspletene
 podmrko šite
 novice
 odničice

Za prežalivanje: vezene ili šarene
 bile rubine

Za opravu: trukovane
 jasprene ili mašlijare

Jasprene rubine su jedina vrst rubina u kojima se uopće nije moglo prežalivati, one su bile samo svečana i najsvečanija odjeća djevojkama i mladim ženama. Rubine za prežalivanje i za žalbu bile su *tiše* rubine, one su uvijek mogle biti mladima odjeća za korotu, a starijima za *opravu*. To je još vidljivije iz klasifikacije prema vrijednosti rubina obzirom na njihov materijal, ukras — kod kojega se ocjenjuje veličina i tehnika izrade — te stav i shvaćanje sredine u kojoj su se rubine nosile.

Počinjemo s najskromnijima koje su ujedno bile najbolja odjeća za najstarije žene, a mladima samo u žalosti.

I MALO RASPLETENE RUBINE

1. rasplet do pol pole
2. rasplet duž cijele pole

Uzorci:

- Rasplet, prošov ili proter:
- a) jedan red trnoge ili trnožice, dva reda trnoge
 - b) male jabuke
 - c) zvizdice
 - d) prstaci

Uz uskij rasplet kao ukras upotrebljava se još i prošov ili proter, a za sastav stana i varošanac. Vidi T. I sl. 1, 2, 3a, 5 i 6; opis Rubine 1 i 2 iz Šumarine.

II PODMRKO ŠITE RUBINE

1. raspletene rubine, mrko po prsu

Po raspletima manjih dimenzija kao u grupi I te bi rubine pripadale *Malo raspletenim rubinama*, a po uskom vezu na prsima i leđima u grupu *Šitih rubina*. Za Novice ima premalo *šića*. Zato su te mrke rubine izdvojene. Podmrke ili mrke rubine dobile su naziv po vezu izrađenom samo u tamnim bojama, tj. crnom i tamnoplavom niti. Šito, našito i šiće uvijek znači: vezeno, izvezeno i vez. Vidi R 3 iz Šumarine.

III NOVICE — Šite rubine

1. ozdol grančice
2. jedan red po poli

Uzorci:

- Vezene grančice:
- a) tice, pilići
 - b) mala srca
 - c) švabičice, lulice
 - d) brnjevanske
 - e) pet kraki

Motiv lulica izgleda kao vertikalno obrnuto slovo S. Brnjevanske grančice zovu se tako po Branjinom Vrhu prije zvanom Brnjevar.

IV ODNIČICE — Šite rubine

1. s jednim redom po poli
2. s dva reda po poli

Uzorci:

- Vezene male grančice:
- a) pet kraki
 - b) male mišane
 - c) male šljive
 - d) mala srceta ili srceti odničica
 - e) šlavunske
 - f) male tice, patke
 - g) metlice, švabičice — veće
 - h) pećvardske

Na *novicama* i *odničicama* pole se sastavljaju raspletom ili šivanim sastavom (vezom). Nazivi uzoraka nanizani su bez namjere da se kojem dade veća važnost. Sve su *odničice* na istom stupnju vrijednosti bez obzira na ornament. Na prikazanim rubinama iz Šumarine mogu se naći svi motivi osim pečvardskih grančica koje su dobile ime po lokalitetu odakle je donesen motiv.

V VEĆE RASPLETENE RUBINE — BILE RUBINE

1. širi rasplet duž cijele pole
2. širi prošovi

Uzorci:

Raspleti ili prošov:

- a) više redi trnoga, tri reda, četiri reda
- b) srceta
- c) dvoje kuke, troje kuke
- d) jabuke

Sve *Malo raspletene rubine* imaju podljinu prišivenu *pokrpački*, na način pravljenja ušitka, a *Veće raspletene* i prošivane rubine imaju podljinu sastavljenu *klaskom*, ažurom, što je također znak da su *opravnije*. Njihovo smještanje iza odničica pokazuje da su ove rubine bolje.

VI ŠARENKE ILI VEZENKE — Šite rubine

1. dva reda grana po poli

Uzorci:

Vezene velike grančice:

- a) šlavunske
- b) velike mišane
- c) velike šljive
- d) velika srceta
- e) velike tice
- f) pitlovi
- g) patke, patkarica
- h) šarene grane
- i) prazne grane
- j) bukovaarske
- k) brnjevarske
- l) lučke
- m) muvačke

Sve su *šarenke* ili *vezenke* na istom stupnju vrijednosti bez obzira na ornament. Te šarene ili vezene rubine nazivaju u Luču i Šumarini *šarenkama*, a u Branjinom Vrhu *vezenkama*. Karakteristika rubina ove grupe sastoji se u tome da imaju motiv većih dimenzija, da su im pole sastavljene vezanim *granama* ili *upletovima* i da su ukrasnoj prugi odozdol na krilima dodani *mravki* i *žeravke*. Rukavi su bogato izrađeni, napose oni na prosicu *popletani*. Vidi T. III sl. 3

VII POPLETENE RUBINE

1. popletano na svim mjestima gdje dolaze vezovi. Popletano na kupovnoj mrežici, protaku.

Uzorci:

Popleteno markulanom:

- a) na tice
- b) na srceta
- c) na zvizdice
- d) na tulipane
- e) tri pera

VIII VELIKO RASPLETENE RUBINE — BILE RUBINE

1. široki raspleti
2. široki prošovi

Uzorci:

Rasplet ili prošov:

- a) srceta
- b) zvizde
- c) tri pera
- d) od tri do sedam redi trnoge

Te bile rubine mogu imati na prsima i svilom u boji izvezeni uzorak. One su svečana odjeća za žene srednje dobi.

IX PROSICANE RUBINE — BILE RUBINE

1. prosic ozdol, *na rukavi i po prsu*

Uzorci:

Prosic:

- a) pendžerić — u nekoliko varijanti i redova

Prosic s popletenim:

- a) ticama
- b) ružicama
- c) ruzmarinom
- d) jabukama

Prosic s popletenim uzorkom najčešći je ukras rukava na vezenim rubinama, a *Prosicane rubine* imaju upletnu čipku koju s obje strane prati ornament prosicanih *pendžerića*. Kod prosicanih rubina »za rukom« može biti svilom šito. Pole se sastavljaju upletovima.

X BILE RUBINE S UPLETOVIMA

1. svileni uplet *po prsu*, na rukavima i krilima

Na rubinama s upletovima, kojih na krilima može biti sedam, nalaze se još na prsima i rukavima drugi ukrasi, najčešće »trukovano«, ali mogu biti i drugi vezovi izrađeni svilom.

XI BILE NAŠITE RUBINE

1. s *bilim* koncem šito (na glavnim ukrasnim mjestima)
2. s *konci* šito i prosicano.

Uzorci:

S konci šite grane:

- a) u koso grane
- b) daljočke grane
- c) slipe grane
- d) tri grane
- e) ciganjske grane
- f) prosicani pendžerić i s konci šito

Bile našite rubine imaju upletove na rukavima i krilima. Obično su još ukrašene *križanim pantlikama* — rozetama napravljenim od svilenkaste vrpce, koje su smještene na rukavima i ozdol na upletovima. Vidi T. III sl. 4

XII BILE RUBINE POPLETENE SVILOM

1. bilom svilom popletano
2. šareno šito

Uzorci:

Popleteno:

- a) na tice
- b) na srceta
- c) na zvizdice
- d) na tri pera
- e) na tulipane

Krila ovih rubina sastavljana su svilenim upletovima, a ozdol ih ukrašuju *taclije* — svilena čipka, ili *šikovi* — pozamenterijske vrpce.

XIII TRUKOVANE RUBINE

1. trukovano — na svim ukrasnim mjestima.

Uzorci se ne imenuju.

XIV JASPRENE RUBINE

1. Bile našite rubine pa jasprane
2. Popletane sa svilom pa jasprane
3. Bilim ili čistim jaspricama
4. Šarene jasprane

Uzorci:

Jaspricama ili jasprama:

- a) male kalenice
- b) velike kalenice
- c) tulipani
- d) vitima: 1 vit, 2 vita, 3 vita

Jasprene se rubine stupnjuju; šarene su »jače« od rubina s bilim jaspricama — žutim metalnim kružićima koji imaju glatku površinu. Šarene su

jasprice one, koje su u boji i koje su izbočene otiskom (štancom) u obliku cvjetića.

Jasprene rubine s čistim jaspricama »veće« su od jaspranih popletenih, a ove od našitih.

Najjače jasprene rubine odvajamo u posebnu grupu:

XV JASPRENE RUBINE S PANTLIKAMA — MAŠLIJARE

Uzorci:

Ukras od pantlika:

- a) svrtki —3 vita po rukavi
- b) kalenice —2 vita po rukavi
- c) križane pantlike
- d) četiri srceta

* * *

Ova klasifikacija baranjskih šokačkih rubina bazirana je na materijalu koji se nalazi u Etnografskom odjelu Muzeja Slavonije u Osijeku i na podacima ispitivanim u samim selima od 1952. god. do 1965. god.

Uvršteni su i oni nazivi uzoraka, koje se više nije našlo u materijalnoj dokumentaciji.

Uvedene su sve poznate kategorije rubina bez obzira što ih nemaju obje grupe.

I još nešto, u klasificiranju rubina više se oslanjalo na materijal iz podravskih sela, iako se vodilo računa o cjelokupnom inventaru baranjskih Hrvatica.

GRAĐA IZ ŠUMARINE

1961. godine pribavljena je za Etnografski odio Muzeja Slavonije u Osijeku (Spis 609/61) kolekcija rubina iz Šumarine. Ona ima posebno značenje zbog toga što je svih šesnaest rubina, koliko broji ta kolekcija, pripadalo jednoj ženi koja ih je odvojila iz svoje garderobe. Ta šokica još uvijek oblači narodnu nošnju pa je zato sebi ostavila one rubine koje će joj trebati do kraja života. Osim toga je jasprene rubine već prije bila prodala. Ali i ovih njezinih 16 različitih primjeraka daje mogućnost da se vide suvrstice rubina i nazrije njihova skala stupnjevanja. Redosljed od 1 do 16 ostavljen je onako kako ga je ona složila, bez obzira na to što bi trebalo izvršiti neke korekture obzirom na opće utvrđenu klasifikaciju u ovom prilogu u poglavlju: Sistematizacija. U muzeju su rubine uvedene u Knjigu ulaza pod brojem 3699 od 1 do 16.

Rubine su izrađene oko 1920. god. Snaša potječe iz Luča, a udala se u Šumarinu.

U opisima rubina sačuvani su izrazi i način izražavanja kojim se govori u tom selu.

R 1

Naziv: RUBINA TRNOŽICA

Napomena: Rubina je ukrašena raspletom zvanim trnoga, trnožica. Rasplet je iglom i koncem odn. pamučnom niti šivana čipka između dvije ivice tkanja.

Ova rubina pripada babinskim ili malo raspletenim rubinama, jer joj jedini ukras čine pruge raspleta od jednog reda trnoge. I naziv to kazuje, jer da je rasplet širi, onda bi se reklo: rubina s dva ili tri reda trnoga.

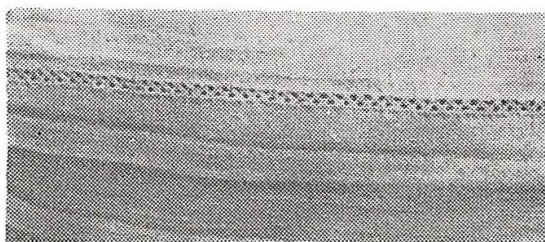
Materijal: Laneno tkanje, crna, tamno plava i crvena pamučna nit u vezovima.

Opis oplećka: *Garil* je izvezen s lica crnim natkom, a plavom je niti u razmacima izrađen po jedan križić.

Tračak je šit (vezen) — tehnikom preplitanja — crvenom niti.

Pužić je izvezen plosnim bodom. Taj leptirasti lik ima sredinu crne boje, a ostalu površinu crvene.

Po prsu na dva mesta rasplet — jedan red trnoga. Kada su na prsima samo dvije ukrasne pruge, onda se jedna nalazi lijevo, a druga desno od prsnog proreza, »nedar«. U ovom slučaju to su dvije pruge raspleta s uzorkom trnoge. Širina raspleta 0,7 cm. Vidi T. III sl. 1. Na leđima su dvije pruge varošanca, šir. 0,4 cm. Varošanac je ukrasni sastav pola, izrađuje se tehnikom raspleta tj. iglom za šivanje i koncem stvara se čipkasti umetak. Varošanac je uvijek uzak.

»varošanac«

Rukavi: *Poramenje* je šito crnim natkom tehnikom lozice i krstačka. Uzorak: jedna prosnivka, vijugava pruga.

Uzduž rukava raspleten je jedan red trnoge. Ta pruga ima dvostruku funkciju: djeluje ukrasno i sastavlja pole, na ovom mjestu polu i pol. Na donjoj strani rukava pole su obično sašivene.

Tračak oko ruke, nad *repetama* izvezen je crvenom niti. *Za rukom*: uska lozica, prošov i male zubče. Lozica je vezena crnim natkom napuštanim krstačkima. Prošov je ukras izveden izvlačenjem niti u jednom smjeru i oplitanjem niti čime se dobije uzorak, ovdje je jedan red trnoge. Čipka je izrađena iglom u liku trokutića.

- Opis krila: Pole krila raspletene su do pol pole, tj. krila, a dalje su sastavljene »stiskom«, običnim šivanjem rukom. Uzorak raspleta: jedan red trnoge. Podljina je sašivena »pokrpački«, na način izrađivanja ušitka.
- Dimenzije: Dulj. 117 cm (oplećak 43 cm, krila 74 cm), dulj. rukava 64 cm.
- Funkcija: Nedjeljna odjeća za najstarije žene, starije od 60 god. Mlađe žene oblače tu rubinu u najvećoj žalosti.

R 2

Naziv:

RUBINA — DVA REDA TRNOŽICA

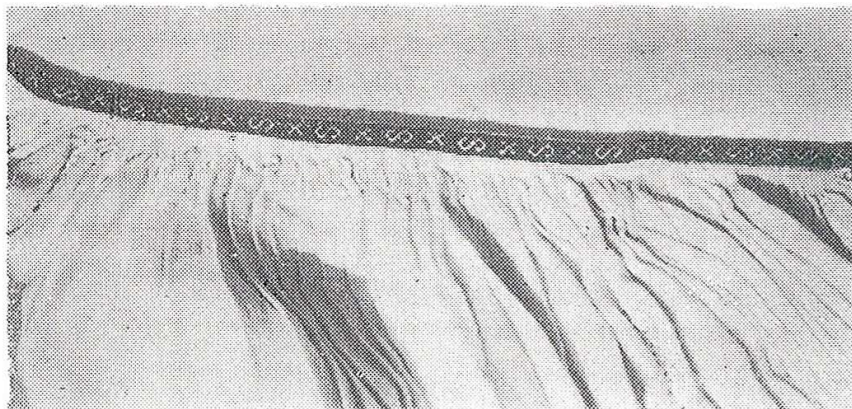
Napomena: Rubina pripada malo raspletenim ili babinskim rubinama. Dva reda trnožice izrađena su tehnikom pripleta ovdje zvanom rasplet. Izgleda da je u ovom slučaju naziv uzorka upotrijebljen za oznaku tehnike. Dva reda motiva čine jednu prugu.

Materijal:

Laneno tkanje, crna i crvena pamučna nit za vez.

Opis oplećka:

Garil je opako šit, to znači da je vez oko vratnog izreza izrađen s naopake strane crnom niti, a tehnikom veza po broju. Uzorak se sastoji od položenog slova S i kosog križića X. Tračak je izvezen crvenom niti.

»garil«

Pužić je izvezen u crvenoj i crnoj boji plosnim bodom. Na prsima raspletene su na dva mjesta dva reda trnožica, tj. dvije pruge, a svaka se sastoji od udvostručnog uzorka. Na leđima nema ukrasa, ali kako je rukav sa stanom sastavljen varošancem i ovaj na stražnjoj strani dopire do garila, ta dva varošanca mogu se smatrati i ukrasom na leđima. Pole na leđima su produžene nadodanim pojasom šir. 5 cm.

Rukavi:

Poramenja nema. Uzduž, sredinom gornje površine rukava raspletjen je uzorak: tri reda trnožica. Vidi T. I sl. 9. Tračak oko ruke je vezen, razumije se crvenom niti. Za rukom: loza crne boje izvezena napuštanim križićima, prošov i zubče s pendžerićem (motiv pendžerića u svakom trokutiću čipke).

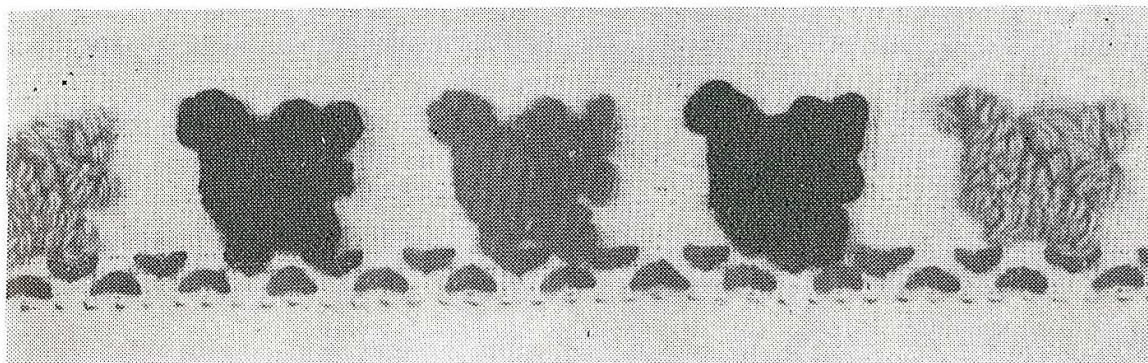
- Opis krila: Pole su sastavljene raspletom dva reda trnožica samo do pol krila, a dalje su sašivene. Vis. raspleta 38 cm, šir. 1,2 cm. Podljina je prišivena pokrpački.
- Dimenzije: Dulj. 115 cm (oplećak 46, krila 69), dulj. rukava 67 cm.
- Funkcija: Svetačna odjeća za žene 50-tih godina, a za mlađe žene kao nošnja u žalosti i prežalivanju.
- R 3
- Naziv: RUBINA — MRKO PO PRSU
- Napomena: Uvrštava se u babinske rubine, po tehnici izrade pripadala bi i malo raspletenim i šitim rubinama. Tu vrst rubina naziva se još »našita mrko« ili »mrka rubina«, u temeljnim vezovima ne upotrebljava se crvena boja.
- Opis oplećka: Laneno tkanje, crni i tamnije plavi markulan — svilenac.
- Materijal: Garil je vezen s lica crnim i plavim markulanom, »crnim šito, a plavim punjeno«. Naime, na crnoj pasici nižu se kružni likovi izvedeni sitnim bodom. Vidi T. IV br. 6. Tračak je vezen kao pletena lozica, crvene boje. Pužić je crveno crne boje, sredina je vezena preko žice, a ostala površina napuštanim križićima. »Po prsu« prošito na dva mjesta. Te dvije pruge prošova s motivom jednog reda trnoge omeđuju sitne grančice izvezene bodom napuštanih križića s crnim i plavim markulanom naizmjenice. Na leđima na dva mjesta legutka, »šito ko lozica«. Ova legutka nije za sastavljanje pola, veze se plosnim bodom i pružanom niti koja spaja male pačetrovine. Vidi T. IV br. 15. Stan je sastavljen »mačjim tragom«. Vidi T. IV br. 12.
- Rukavi: Poramenje je izvezeno lozicama i krstačkima, obiluje škvrcicama (zafirkačima).
Po rukavima je prošov tri reda trnožica.
Tračak je vezen, crvene boje.
Za rukom: loza izvezena crnim i plavim markulanom, kao uvijek tehnikom napuštanih križića, zatim red prošivane trnoge i zubče.
- Opis krila: Krila su raspletana do »polak«. Sve tri pruge imaju uzorak jabučice. Vidi T. I sl. 6.
Podljina je prišivena pokrpački.
- Dimenzije: Dulj. 112 cm (oplećak 48 cm, krila 64), dulj. rukava 62 cm.
- Funkcija: Blagdanska odjeća za žene od 50 do 55 godina. Mlađima rubina za žalost i prežalivanje.

R 4

Naziv:

RUBINA OZDOL GRANČICAMA — OPRANA

Napomena: Po činjenici da je oprana pripada svakidašnjoj radnoj odjeći. Po svojim ukrasnim elementima mogla bi se uvrstiti u šite rubine — novice. Nije zabuna što se zove »ozdol grančicama«, iako te grančice imaju lik »tičica«, zapravo pilića.

»ozdol grančice: tičice, pilići«

Materijal:

Laneno tkanje, crveni, crni i svijetloplavi natak.

Opis oplećka:

Garil je izvezen crnim natkom »provlačito crvenim i plavim«. Te dvije boje provlačite niti tvore ornament u kojem se naslućuje svijetlo plavi križić s dodacima crvene niti. Vidi T. IV br. 8.

Tračak je šit pleteno.

Pužić je crveno crne boje, izrađen krstačkima i preko žice. »Po prsu — šito na 4 mesta« crnim, crvenim i svijetloplavim natkom (koji je izblijeđen). Dvije srednje pruge su ravne loze na kojima se niže lik malih šljiva. Motiv šljive uvijek ima svoj središnji dio u drugoj boji, tako je crna šljiva sa crvenim središtem, plava s crnim, a crvena s plavim. Dvije vanjske pruge čine niz malih grančica izvezenih u te tri boje i u poznatom ritmu: crna, crvena, crna, plava, crna, crvena. Grančice su slične onima na T. II sl. 2.

Na leđima su dvije pruge grančica izvezenih krstačkima. Grančice izgledaju kao četvorinice nemirnih tj. neravnih stranica. Vidi T. V. br. 4.

Rukavi:

Poramenje se sastoji od kitica, od nepovezanih stiliziranih biljnih likova koji stvaraju pojas crne boje, izvezen lozicama i krstačkima.

Uzduž po rukavima »prosicano« je četiri reda pendžerića. Tračak je izvezen prepletencem.

Za rukom: grančice šite u spomenute tri boje, prošov s motivom slova S i zubča.

Rukav je sa stanom sastavljen mačjim tragom. T. IV br. 12.

Opis krila:

Pole krila su sastavljene raspletom izrađenim motivom slova S, što znači da su na krilima tri pruge raspleta. »Ozdol grančice — male tice«, ali uspoređujući ih s

istim motivom na vunenim pregačama, vidi se da su te male tice pilići, koji su izvezeni u tri boje. Nad podlжном, a ispod grančica šiti su mravki. T. IV. br. 16 i T. V. br. 6.

Dimenzije: Dulj. 119 cm (oplećak 47 cm, krila 72 cm), rukav 69 cm.

Funkcija: Takova se rubina nosi za prežalivanje bez obzira na dob žena. Oprana služi kao radna odjeća.

R 5

Naziv: NOVICA — PET KRAKI

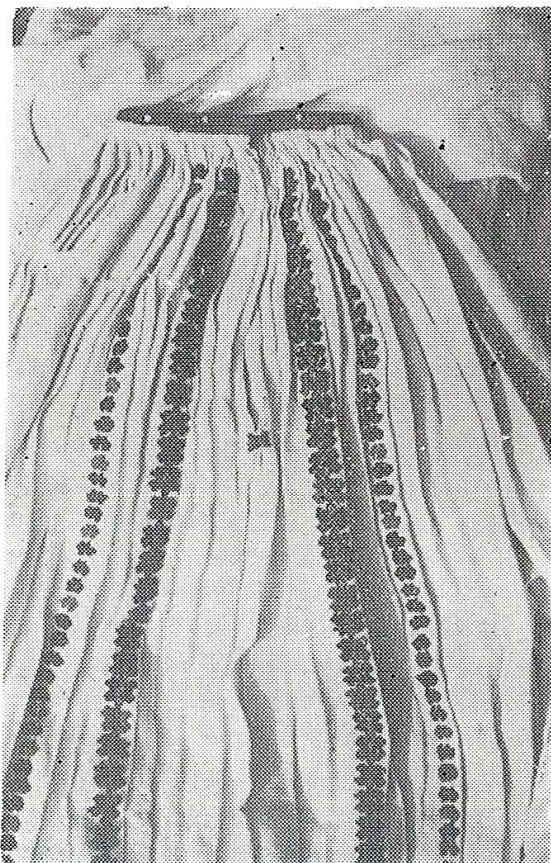
Napomena: Rubina je nazvana novicom, jer pripada toj grupi šitih rubina po dimenziji grančica zvanih »pet kraki«. Po drugom svojem ukrasu vrlo je blizu odničicama.

Materijal: Laneno tkanje, crni, crveni i plavi natak u vezovima.

Opis oplećka: Garil je vezen s lica s natkom crvene, crne, tamnije plave i bijele boje. Ornament čini niz geometrijskih likova koji podsjećaju na x, ali se taj x transformira izvođenjem s dvjema bojama da se na koncu približava »bubrešku«, kako se naziva slični uzorak.

Tračak je našit pleteno.

Pužić ima crveno — crni leptirasti lik.

»Po prsu
na četiri
mesta šito«

Na prsima je ukras na četiri mjesta. Dvije srednje pruge su »žeravki s kiticama«, na žeravkima niže se četverokutni motiv kitice koja je njima prepolovljena. Dva krajnja reda sastavljena su od malih grančica, koje se nižu odvojeno jedna od druge.

Na leđima su na dva mjesta male grančice četvorinastog izgleda. Sve su te grančice i kitice izvezene u crnoj, crvenoj i plavoj boji.

Rukavi: Poramenje je izvezeno s »dvi prosnivke«. Ispod poramenja do repeta na rukavima je izrađen prosic — sedam redi pendžerića (šir. 9 cm). S obje strane prosica našite su grančice u tri navedene boje, čine ih po 5 krstačaka.

Tračak je vezen.

Za rukom: loza s rijetko nanizanim grančicama, prošov: dva reda trnoga, kačkana čipka.

Rukav i klin sastavljeni su sa stanom mačjim tragom.

Opis krila: Na svakoj je poli izvezen red grančica zvanih »pet kraki«, a pole su sastavljene vezom za sastav zvan »legutka«. Vidi T. IV br. 14. Legutka izgleda kao nazupčena cik-cak pruga, a veze se preko žice. I legutka podliježe pravilnom slijedu boja i njihovoj izmjeni u ovom slučaju nakon svaka 2,5 cm.

Odozdol na rubini nalaze se mravki i grančice pet kraki. Kazivačice ne znaju zašto se taj lik zove tako, ali njegovo ime rješava naličje veza, koji ocrtava 5 krakova.

Dimenzije: Dulj. 127 cm (oplećak 51, krila 76), rukav 70 cm.

Funkcija: Djevojke i mlade žene nose ovu rubinu u prežalivanju, ali za ženu od 40 godina to je *oprava* tj. blagdanska odjeća.

R 6

Naziv

RUBINA — MALE MIŠANE

Napomena: U običnom govoru žene tu rubinu nazivaju samo »male mišane«, jer im je to dovoljno, budući da znaju da se pojam malih mišanih odnosi na određeni lik grančice. Grančice se u ovoj grupi rubina vezu crnom, crvenom i plavom niti, ali kod grančica »male mišane« u svakom pojedinom motivu upotrebljavaju se sve tri boje, no preteže crna.

Ova rubina ide u red odničica. Njezin kroj i crtež prikazani su kao Kroj br. 1 i Crtež br. 1.

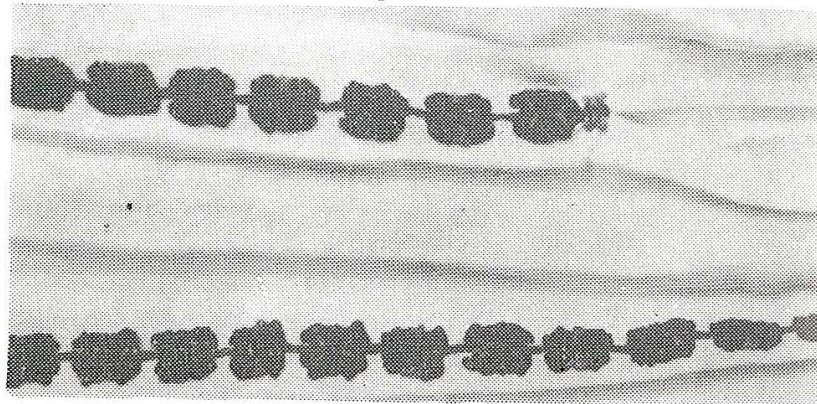
Materijal: Laneno tkanje, markulan u boji.

Opis oplećka Garil je izrađen s lica markulanom crne, crvene i plave boje. Uzorak zvan »šugometano pa punjeno plavim i crvenim« predstavlja crnu valovitu liniju u okviru ravnih rubova opšivala, koju naizmjenice ispunjavaju cr-

veni (donji i gornji) i plavi (isto kao kod crvenog) trokutići. Vidi T. IV br. 7. Tračak je našit pleteno.

Pužić je crveno — crn.

Po prsima je šito na pet mjesta. Tri srednja reda imaju uzorak »kitice«. Na crnoj crti nižu se u razmacima če-

»kitice na prsima oplećka«

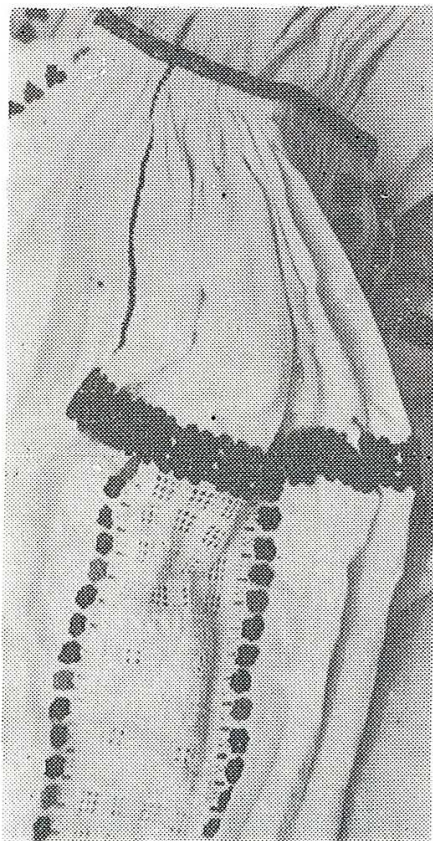
tvrtasti motivi, a svaki je izvezen u tri boje s pretegom crne. Vidi T. V br. 2. Dva reda »s kraja« sastoje se od »punitih grančica« koje se zovu mali pulenci, a izgledaju kao cvjetići. Vidi T. II sl. 3.

Na leđima su dva reda malih grančica — jednobojnih, koje su podvrgnute zakonitosti skladanja boja, kako smo već upoznali. Vidi T. II sl. 2.

Rukavi:

Poramenje je sastavljeno od kitica.

Uzduž rukava ukras je izveden bijelim vezom, prosi-com, prošovom i bodom napuštanih krstačaka. »Komad

Ukrasi rukava:
poramenje — kitice
sredina — prosicani
pendžerići i drugo

prosica« (6 cm) i »komad bilim šito« izmjenjuje se dužinom rukava. Omeđuje ih red prošivanih trnoga i grančice crvene, crne i plave boje.

Tračak je vezen.

Za rukom: loza s grančicama usklađena je s tonom mišanih grančica, prošov nevelik, upletna čipka uobičajeno široka. Stan i donji dio rukava sastavljeni su mačjim tragom.

- Opis krila: Pole krila sastavljene su raspletom na jabuke. Na svakoj poli jedan red grančica male mišane koje izgledaju kao stilizirana cvjetna glavica. Donje su latice ili ovoj uvijek crne boje, a sredina plave pa crvene ili obratno. Odozdol na rubini povrh podljine teče prošov — dva reda trnoga, mravki i male mišane grančice.
- Dimenzije: Dulj. 118 cm (oplećak 45 cm, krila 73 cm), rukav 62 cm.
- Funkcija: Za ženu od 40 godina to je oprava. Djevojke su je oblačile u korizmi i za prežalivanje.

R 7

Naziv: RUBINA — TRI REDA PROŠOV PO RUKAVI

Napomena: Rubina se uvrštava u bile rubine veće raspлетene i prošivane. Ne može ići u red velikih, kako ju je razvrstala nekadašnja vlasnica.

Materijal: Laneno tkanje, crveni i crni natak.

Opis oplećka: Garil je vezen po broju žica s naopake strane, opako. Uzorak čini položeno slovo S i očice, kružnice. Vidi T. IV sl. 3.

Tračak je vezen.

Pužić crveno-crni.

Po prsima raspletено na 2 mjesta. Svaka se pruga sastoji od dva reda trnoga (šir. 1,3 cm).

Na leđima su dvije pruge raspleta s uzorkom »prstaci«.

Rukavi: Poramenje je šito bez prosnivke, sastoji se od kitica. Duž rukava je prošov od tri reda trnoga. Vidi T. I sl. 4 — pruga prošova izrađena je s ornamentom trostruke veličine; šir. pruge iznosi 3,4 cm.

Tračak je vezen.

Za rukom: uska crna loza, uski prošov i male zubče. Rukav je sa stanom sastavljen malo širim varošancem.

Opis krila: Krila su raspletена cijelom dužinom. Sve tri pruge imaju uzorak koji neki zovu prstaci, a sastoji se iz raščlanjenog opletеноg lika x koji je od slijedećег razmaknut većom šupljinom.

Dimenzije: Dulj. 130 cm, (oplećak 51, krila 79 cm), rukav 73 cm.

Funkcija: Odjeća za žene od 40 do 50 godina kada se žele bolje obući.

R 8

Naziv:

ODNIČICA — ŠLAVUNSKKE I ŠVABIČICE

Napomena: Motiv »šlavunskih grančica« može biti i samostalni ukras, ali ovdje je komponiran sa dvije »švabičice«, koje zapravo ispunjavaju razmak između nanizanih šlavunskih grančica — tih nepravilnih kružnih likova, koji se odlikuju sa živosti svoje površine. Motiv švabičice zove se u podunavskim selima metlica. Izgleda kao četverokut na koso postavljenoj stapki s koje se odvajaju dva zavrkača. Ovdje su švabičice izrađene bodom plosnog veza. Vidi T. V br. 3 i T. IV br. 18.

Materijal:

Ćenar, laneno tkanje, čipka na batiće, svilenac u boji.

Opis oplećka:

Oplećak je napravljen od domaćeg tkanja, otkanog pamučnom i lanenom niti, a zove se ćenar.

Garil je izvezen s lica crvenim, crnim, plavim i bijelim markulanom, uzorak se zove »bubreški«, jer se ističu mali jajoliki puni likovi.

Tračak je ispleten u troje pa onda prišiven.

Pužić je izrađen s crnim i crvenim markulanom.

Po prsima na pet mjesta šlavunske grančice i švabičice. Šlavunske grančice izvezene su debelom niti svilenca tehnikom lozica i napuštanih krstačaka koji su visoko napuštani pa im je površina oživljena, iako je pojedini lik jednobojan. One se nižu naizmjenice u tri boje po principu da iza motiva crvene boje slijedi crni pa plavi itd. Šlavunske grančice su razmaknute jedna od druge tako da je taj međuprostor iskorišten, »punito« švabičicama koje su izvezene u odgovarajućim bojama. Naime ispod crvenih šlavunskih slijede plave švabičice, a ispod plavih šlavunskih crvene švabičice. Na leđima su na dva mjesta male grančice naizmjenice sa švabičicama. Kada se analizira ta mala grančica, a napose kada se pogleda s naličja, onda se može utvrditi da i ona ima lik švabičice samo što je taj izvezen bodom napuštanih lozica i krstačaka. U prugama se lik grančice izmjenjuje s likom švabičice vezene plosnim bodom, a u bojama zadržano je pravilo za skladanje crvene, crne i plave boje.

Rukavi:

Široko poramenje od »*dvi prosnivke*« šito je po žici na posebnom komadiću tkanja i samo prišiveno na rukav. Uzduž rukava koji je na sredini sastavljen upletom šir. 7 cm izrađen je prošov od sedam redi trnoga i to sa svake strane upleta.

Tračak je pleten u troje.

Za rukom: loza s većim i manjim grančicama crvene i plave boje, prošov i končana čipka.

Rukavi su sastavljeni sa stanom vezenim sastavom »bušicama«. Vidi T. IV br. 13.

- Opis krila: Krila su napravljena od čistog lanenog tkanja. Sastavljena su upletnom čipkom. Na svakoj poli izvezena su po dva reda šlavunskih grančica među kojima su švabičice. Izradba i boje jednake su kao na prsima. Krila imaju 11 uzdužnih ukrasa (tri upleta i osam vezova). Odozdol je izrađen prošov dva reda trnoge, mravki i šlavunske grančice »punite« švabičicama. Mravki su također izvezeni i s donje strane prošova, na podljini.
- Dimenzije: Dulj. 125 cm (oplećak 48, krila 77), rukav 73 cm (67 + 6 čipka).
- Funkcija: Svečana odjeća za ženu od 25 godina, ali nose je i u starijoj dobi. Djevojke oblače takovu rubinu za prežalivanje.

R 9

Naziv:

VELIKA RASPLETENA RUBINA

Napomena: Poštujući razvrstavanje bivše vlasnice ove rubine ostavljen joj je naziv velike raspletene, iako po objektivnim mjerilima ona pripada kategoriji veće raspletene rubina. Svaka žena vrši individualnu klasifikaciju u svojoj garderobi, pa se može razumjeti da je za nju ova rubina bila najjače raspletena, tj. velika raspletena rubina.

Materijal:

Laneno tkanje, crni i crveni natak u vezu.

Opis oplećka:

Garil — opaki vitić, uzorak bijele cik-cak linije dobi-
ven je vezom s naopake strane.

Tračak vezeni.

Pužić crveno crne boje, vezen po žici.

Na prsima je na dva mjesta raspleteno u širini od 1,6 cm. Zaboravljeno je ime uzorka koji čine šiljasti trokuti kojima je površina razdijeljena na tri pregrade. Na leđima su dva reda raspleta s uzorkom koji neki nazivaju »zvizdice« a neki »prstaci«, jer su ta dva motiva veoma srodna. Istim raspletom sastavljeni su rukavi sa stanom pa su zato na leđima četiri ukrasne pruge, doduše veoma uske.

Rukavi:

Poramenje je opako, uzorak nema naziva. Jedna ga je kazivačica ovako dešifrirala: križić, dva srceta sastavito, punjeno očicama. Vidi T. IV br. 10.

Uzduž rukava rasplet s motivom srca: dva srceta sastavita i jabuke. Širina raspleta 3,4 cm.

Tračak je vezeni.

Za rukom: opako, prošov, nazubčano. Opako ima ornament sastavljen s likovima: četiri očice i »po tri« — a taj »tri« je položena brojka 3 uglato oblikovana. Vidi T. IV br. 9. Zubče su na ovom rukavu na donjem rubu tako velike da sadrže uzorak »tri pendžerića« — četverokut razdijeljen na četiri okna.

- Opis krila: Pole su raspletene do pol krila, zapravo nešto više. Srednja pruga raspleta izrađena je s uzorkom »dvoje kuke« (Vidi T. I sl. 8), a krajnje dvije pruge imaju motiv »jabučica« (Vidi T. I sl. 6).
Podljina je sastavljena pokrpački.
- Dimenzije: Dulj. 111 cm (oplećak 39, krila 72), rukav 69 cm.
- Funkcija: Svečana odjeća za žene oko 50 godina. Mlađe je nose u razdoblju u kojem žale za nekim.

R 10

Naziv:

PROSICANA PO RUKAVI — S UPLETOVIMA

Napomena: Ova rubina pripada bilim rubinama te se po svemu — i materijalu i ukrasu — ubraja među bolje rubine. Sastavljanje pola na krilima vrši se kupovnom čipkom koja zamjenjuje vredniji domaći ručni rad rasplitanja ili vezenja. No u selu ne misle tako, nego daju prednost onom materijalu koji pokazuje njihovu kupovnu moć. Končane čipke pribavljale su od Bačkinja — Šokica ili Totica.

Materijal:

Laneno tkanje (tanko), crvena svilena vrpca, čipka, crna i zelena svilena nit u vezu.

Opis oplećka:

Garil — »opako očice«. Bijeli ornamenat koso postavljenih četvorinica dobiven je vezom po žici s naopake strane. Vidi T. IV br. 2. Ispod garila mjesto tračka nalazi se »frolica«, crvena svilena vrpčica snizana u rozete i prišivena. Porub na gornjem dijelu njedara uz garil, uz kopče i frolicu i nešto niže opšiven je crnom svilom, a ne crvenom niti kako je učinjeno na svim opisanim rubinama. Pužić je izvezen krstačkima crnom svilom.

Na prsima — na dva mjesta po dva reda pendžerića ograđena crnim svilenim tračkom. Svaka je pruga široka 4,5 cm, a izrađena je tehnikom prosica. Ornamenat se zove pendžerić, a izgleda kao četverokut koji je raščlanjen u šuplje i ispunjene četvorinice. Opletene niti oblikuju križić. Svaka pruga ima po dva reda pendžerića. Omeđena je uzicom koja je najprije ispletена crnom svilom i onda prišivena. Motiv pendžerića: Tabla I sl. 3b.

Rukavi:

Poramenje je izvezeno crnom svilom kao jedna prosnivka. Rukavi su na sredini sastavljeni upletom, a »odavle i odanle«, tj. s obje strane prosicano je četiri reda pendžerića.

Okolo ruke nad repetama je frolica kao ispod garila.

Za rukom: loza, jedan red prosicanih pendžerića, upletna čipka. Na crnoj lozi rijetko su nanizane grančice:

male od dva krstačka i nešto veće. Sve su izvezene svilom naizmjenice zelene i crne boje.

Rukav je sa stanom sastavljen raspletom na zvizdice. Vidi T. I sl. 3a.

- Opis krila: Pole krila su sastavljene sa tri končana upleta. Odozdol na krilima teče pruga od dva reda prosicanih pendžerića.
- Dimenzije: Dulj. 119 cm (oplećak 47, krila 72 cm), rukav 72 (64 + 8 cm čipke).
- Funkcija: Blagdanska odjeća za žene oko 35 godina. Ova se rubina ne može obući ako je žena u žalosti, ali mlađe je mogu nositi za prežalivanje.

R 11

- Naziv: PROSICANA — NA RUKAVI S KONCI ŠITA
- Napomena: Naziv ove rubine ističe novi ukrasni element na bilim rubinama, a to je vez bijelim koncem. Kada Šokica kaže da je na rubini s konci šito, uvijek treba razumjeti da se radi o koncu bijele boje zvanom tiriplik. Ova je rubina pripadala starijoj generaciji što se primjećuje po krupnijem i rjeđem uzorku.
- Materijal: Čenar, laneno tkanje, končana čipka, crni i crveni natak, tiriplik.
- Opis oplećka: Oplećak je napravljen od čenara kojemu uzorak čine 5 i 7 šiba izvedenih u razmacima od 2 cm. Garil je šit opako, ornamentat položeno slovo S i očice. Vidi T. IV br. 3. Tračak je pletena lozica. Pužić je izvezen crnom niti, ima izrazito leptirasti lik. »Po prsu je na četiri mesta s konci šito i prosicano — komad šito, komad prosicano«. U razmacima od 0,5 cm niže se motiv kosog kvadrata kojega čini devet bijelo izvezenih četvorinica i kvadrata sa 16 okana dobivenih prosicom. Na leđima ponavljaju se isti motivi, ali veoma umanjeni, prosicani četverokut ima 4 rupice, a šiti 4 vezene četvorinice. Uz takove dvije pruge leđa još ukrašavaju sastavi rukava sa stanom, sastavi su izrađeni kao rasplet s motivom pendžerića. Vidi T. I sl. 1.
- Rukavi: Poramenje — »riđa prosnivka« tj. vijugava linija na koju su smještene četvorine vel. 2,5 x 2,5 cm. Na sredini rukava pole su sastavljene širokim upletom (8 cm) koji je omeđen bijelo vezenim vitom. Daljnji ukras iza vita, sastoji se od dva reda: »prosicano i s konci šitog«. Vit je krivudava linija sa šiljastim vrhovima, koji su podebljani vezom u obliku jednog križića. Tračak je izvezen pletenom lozicom.

- Za rukom: loza s grančicama, prošov i upletna čipka. Loza je ravna crna crta na kojoj su rijetko nanizane crne grančice izvezene lozicama i krstačkima.
- Opis krila: Krila su napravljena od finog lanenog tkanja, a pole su sastavljene upletom. Odozdol, povrh podljine prosicana su dva reda pendžerića. Pendžerić tvori devet rupica (okna), a da motiv dođe do izražaja cezuru čine žice koje su samo popletene (a ne i izrezivane).
- Dimenzije: Dulj. 110 cm (oplećak 40, krila 70 cm), rukav 69 cm (61 + 8 cm čipke).
- Funkcija: Ženama 40-tih godina služila je ta rubina »za svakoji svetac«, za sve blagdane, mlađima za prežalivanje.

R 12

Naziv:

ŠARENA RUBINA — ŠLJIVE

Napomena: U šitim rubinama na domaćem tkanju jednu kategoriju, i to po stupnjevanju najveću, predstavljaju rubine zvane šarenke, vezenke ili vezene rubine pa i šarene rubine kako ih je okrstila bivša vlasnica. Njihova je karakteristika da su vezovi sastavljeni velikim motivima, »velikim grančicama« i da je svaka pola ukrašena s dvije pruge, »na dva mesta«.

Materijal:

Laneno tkanje, crveni, crni, plavi, bijeli markulan u vezu, bijeli tiriplik.

Opis oplećka:

Garil je izvezen s lica crvenom, crnom i plavom niti. Na crnoj podlozi ističu se potezi »provlačite« crvene niti te crveni i plavi »bubreški«.

Tračak je pletena lozica.

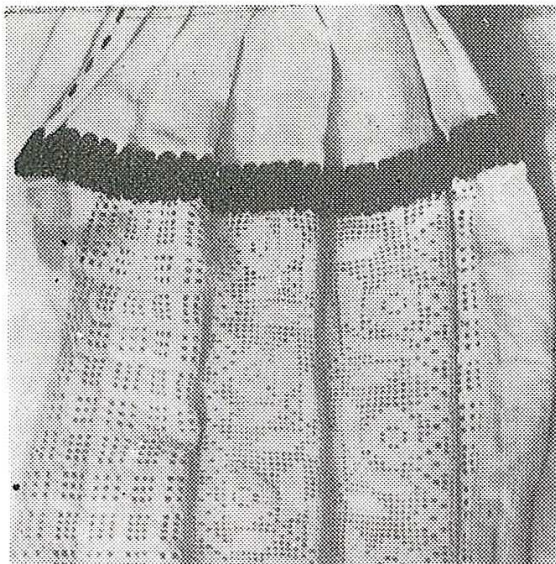
Pužić ima izraziti leptirasti oblik u crveno crnoj boji. Na prsima na sedam mjesta našito — velike šljive. Na crnim lozama izvezenim kao gusti mačji trag nižu se motivi šljive naizmjenice s malim grančicama. Svaka je šljiva raspolovljena, sredina joj je izvezena plosnim bodom, a ostala polukružna odn. razvedena kružna ili jajolika površina (kada se gleda na cijeli motiv!) izrađena je lozicama i krstačkima. Male su grančice također razdvojene lozom, a sastoje se od tri listića s jedne a tri s druge strane loze. One su dijelom izvezene plosnim bodom, a dijelom krstačkima. Šljive su poredane u poznatom slijedu boja: crvena, crna, plava, crna, crvena, crna, plava... Crvene šljive imaju crnu sredinu, a plave i crne crvenu. Male grančice su uvijek u suprotnoj boji od šljiva.

Na leđima su izvezene tri pruge malih šljiva poredanih na crnoj lozici. Između šljiva su male grančice. Vidi T. II sl. 4. Boje su skladane kao na prsima.

Rukavi:

Poramenje je izvezeno »ujedno« (bez prosnivke) crnim markulanom tehnikom lozica i napuštanih krstačaka, koji ne sakrivaju konturu kruništa na rubovima tog poramenja.

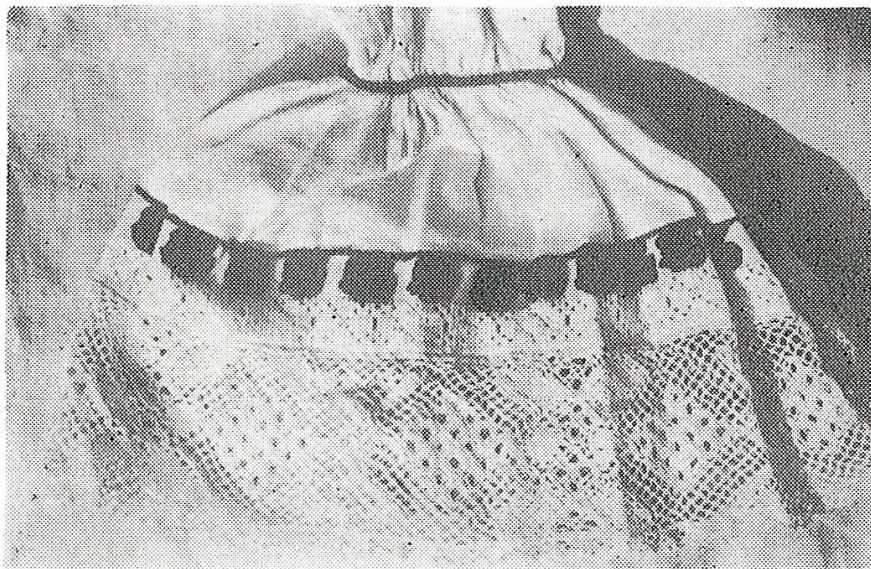
Sredinom rukava popletene su bile ružice, a neposredno do njih izrađen je prosić — pet redi pendžerića. Popletane ružice izgledaju kao grančice s jednom ružom i četiri lista, a postavljene su po dvije ukošeno, jedna nasuprot drugoj.

»popleteno
bile ružice

Tračak je izvezen pletenom lozicom.

Za rukom: ravna loza s grančicama, prošov i čipka. Loza je crne boje, a na njoj se u razmacima redaju crvene, crne i plave grančice (motivi).

»repete — za rukom«

Opis krila:

Na krilima je našito na 11 mjesta — velike šljive. Vidi T. II sl. 5. Sklad boja i tehnika izvedbe jednaka je kao na prsima. Jedanaest pruga vezova dobiveno je tako što su na svakoj poli izvezena po dva reda ($4 \times 2 = 8$) i što su pole krila sastavljene također granama: velike

šljive. (Četiri pole krila sastavljene su na 3 mjesta, dakle $8 + 3 = 11$).

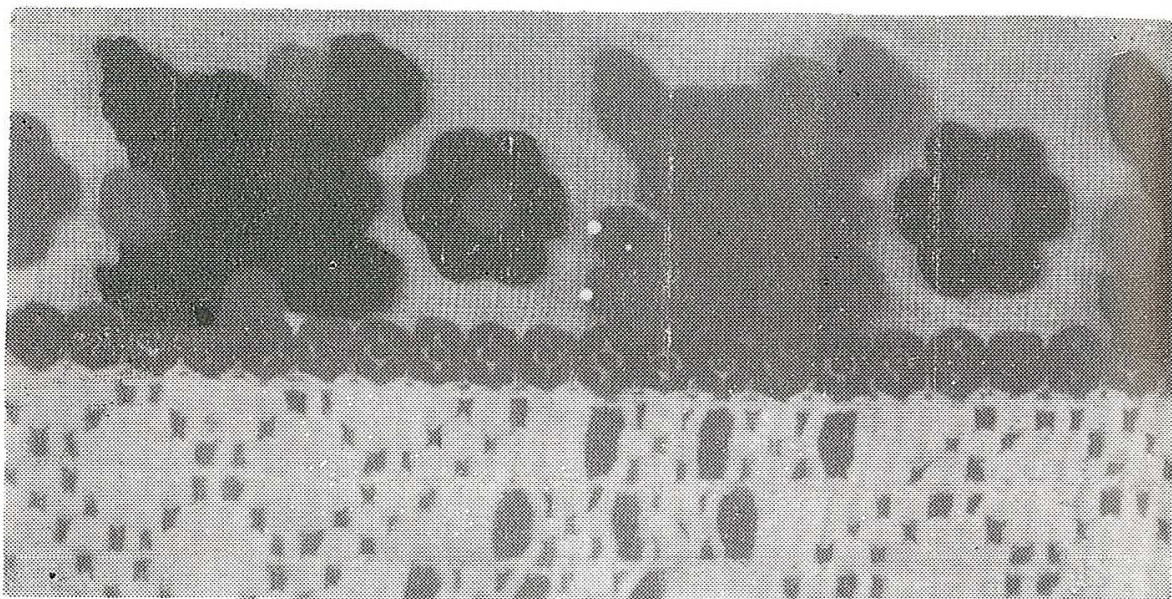
Odozdol na krilima izvezene su velike tice, a između njih »svrtki«, obametanani kružići. Vidi T. V br. 7. Ispod tica su žeravki i prošov od tri reda trnoga. Prošov je i s donje strane omeđen žeravkima.

Dimenzije:

Dulj. 129 cm ($47 + 82$ cm), rukav 84 cm ($76 + 8$ cm čipka).

Funkcija:

Za žene od 25 do 30 godina ova je vrst rubina bila »oprava« a djevojke od 15 god. i starije nosile su je o blagdanima za koje nije bila propisana najsvječanija odjeća.

»tice i svrtki« — ispod njih »žeravke i prošov«

R 13

Naziv:

ŠARENA RUBINA — MIŠANE

Napomena: Zna se da šarene rubine imaju vezove s različitim motivima, ali po kvaliteti, tj. po stupnjevanju na bolju i lošiju odjeću sve su rubine koje pripadaju grupi šarenki ili vezenki jednako vrijedne, iako im je uzorak drugačiji. Ova je rubina ukrašena ornamentom: mišanih grančica. U nazivu nije naglašeno da su to velike mišane grane — postoje i male mišane grane kao na R6 — jer je time što se reklo: šarena rubina razumljivo da mogu biti samo velike grane. Šarenke se obično odlikuju bogato popletanim rukavima. Na rukavima ove rubine mrežica sitnog prosica ispunjena je motivom ptica — »širom tice«.

Materijal:

Laneno tkanje, uplet, crveni, crni, plavi markulan u vezu.

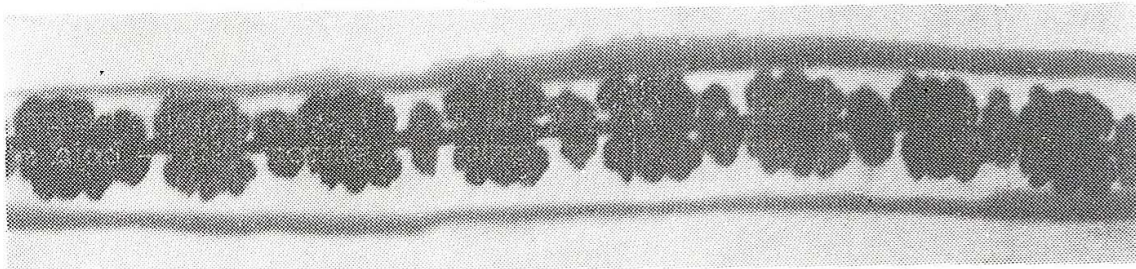
Opis oplećka:

Garil je izvezen s lica crvenom, crnom, plavom i bijelom niti, motiv se zove: bubreški. »Šito je lozicama, provlačito i popunjeno«. Vidi T. IV br. 8.

Tračak izvezen pletenim lozicama.

Pužić na njedrima izrađen je plosnim bodom crvenim i crnim markulanom.

Na njedrima kraj poruba koji je klasački šit izvezeni su mravki i grančice od pet krstačaka.

»velike šljive«

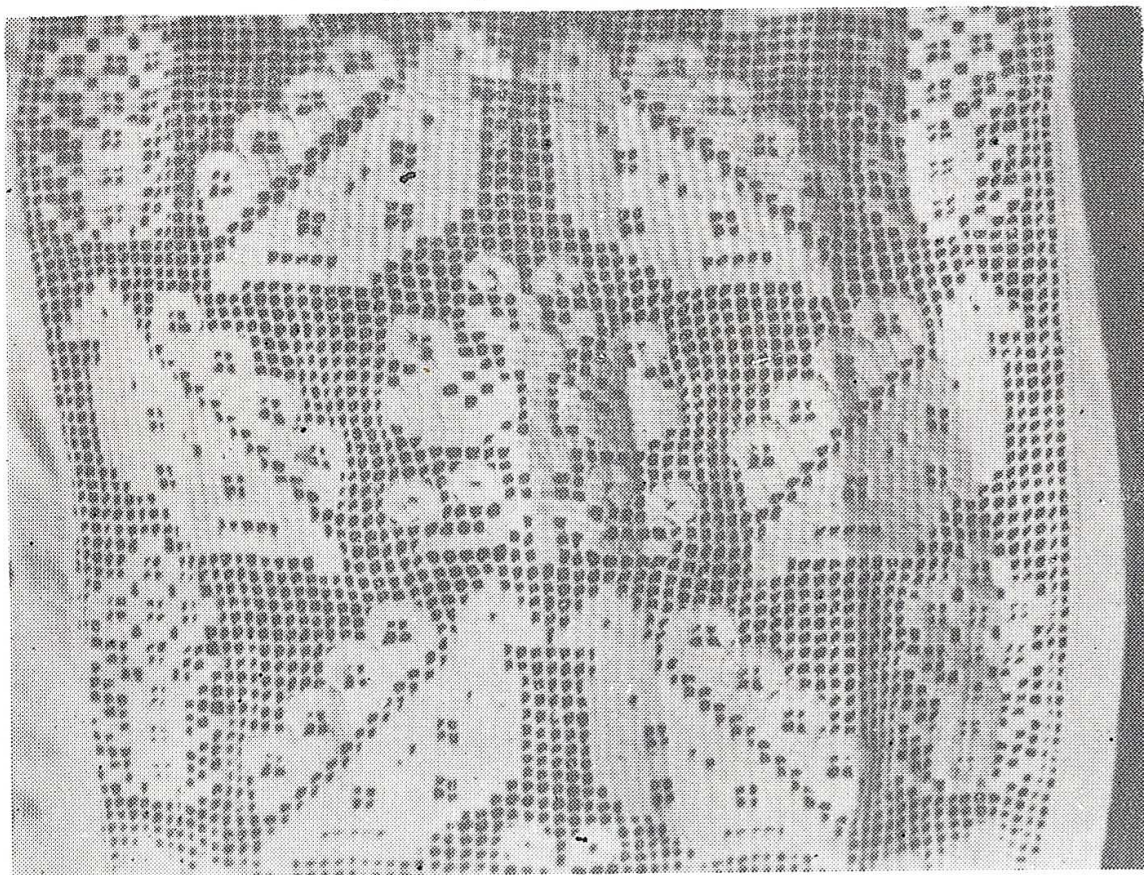
»Po prsu — na pet mesta velike šljive«, izrađene su jednako kao na Rubini br. 12 s tom razlikom da crvene šljive imaju plavu sredinu, plave crnu, a crne crvenu.

Na leđima su tri reda malih šljiva.

Rukavi:

Poramjenje se sastoji od dvije prosnivke vezene crnim natkom. Vidi T. III sl. 3.

»Po rukavi popletano na tice«. Na mrežici dobivenoj sitnim prosicom uzorak je izveden bijelom niti tehnikom oplitanja.

Motiv s rukava: »široj tice«

Ornamentat se sastoji od stiliziranog biljnog motiva oko kojega je unaokolo poredano 6 ptica od kojih su 2 gornje i 2 donje okrenute jedna prema drugoj, a na stranama svaka je smještena u suprotnom pravcu, »tice su širom«.

Tračak nad repetama izvezen je bodom pletenih lozica. Za rukom: šita lozica, tri reda prošov, čipka. Na crnoj lozici rijetko su nanizane grančice izvezene crnim i plavim svilencem.

Rukav je sa stanom sastavljen vezenim sastavom zvanim »legutka« (Vidi T. IV br. 14) koja je naizmjenice vezena crvenom, crnom ili plavom niti — boja se mijenja svaka 2,5 cm.

Opis krila:

Na krilima se niže osam vezova s uzorkom velikih mišanih grana i tri veza s velikim šljivama. Šljivama su sastavljene pole, izvezene su u bojama složenim kao na prsima. Vidi T. II sl. 6.

»Velike mišane grančice« izgledaju kao stilizirane cvjetne glavice izvezene u tri boje i to uvijek tako da je vanjski ovojni dio, tj. donja površina lika izvezena crnom niti, a sredina plavom te se iz nje na stapki izdiže završni dio u crvenoj boji, odnosno ako je sredina crvena, onda je završetak u plavoj boji.

Na krilima odozdol nalazi se prošov: tri reda trnoga, koji je omeđen žeravkama, a iznad prošova su velike mišane grančice.

Dimenzije:

Dulj. 121 cm (oplećak 50 cm, krila 71 cm), rukav 77 cm (68 + 9 cm čipke).

Funkcija:

Blagdanska odjeća za djevojke od 15 godina i starije, te za žene do 25 pa i 30 godina. Djevojke je mogu nositi i uz »vinac« — svečani ukras na kosi djevojaka dozrelih za udaju.

R 14

Naziv:

BILA RUBINA — PULENCI PO PRSU

Napomena: Ova rubina pripada grupi bilih našitih rubina. Njih označavaju ornamenti bijelog veza i končani upletovi, koji su gotovo redovito ukrašeni »pantlikama« (vrpcama složenim u rozete). Osim bijelog veza rubine ove vrsti mogu imati i šareno vezeni uzorak kao što ga ova rubina ima na prsima. Ne zna se značenje riječi: pulenci, a ona označava stilizirani cvjetni motiv koji se izvodi plosnim i sitnim isprepletenim bodom koji znaju vesti samo vještije žene. Crtež br. 2 i kroj br. 2 izrađeni su po ovoj rubini.

- Materijal:** Laneno tkanje, vrpce, bijeli tiriplik i svilena nit u vezu.
- Opis oplećka:** Garil — opako šito, uzorak: geometrizirani lik cvjetića. Vidi T. IV br. 5.
Frolica vrpca oblikovana u ovale i prišivena ispod garila. Pužić na njedrima izvezen je plosnim bodom crvenom i crnom niti.
»Po prsu na tri mesta pulenci«. Vidi T. III sl. 2.
Ornamenat se sastoji od većih i manjih likova koji podsjećaju na cvijet. Svaki veći lik okružen je s osam malih. Svojim rasporedom i skladom boja uzorak djeluje vedro. Crveni cvijet s plavim središtem okružen je malim likovima u poznatom slijedu crvene, crne i plave boje, oko plavog s crnim središtem izmjenjuju se samo crveni i crni pulenci a oko crnog lika s crvenim središtem nalaze se četiri plava, tri crvena i jedan crni mali lik.
Na leđima pulenci su izvezeni na dva »mesta«, tj. u 2 pruge.
- Rukavi:** Poramenje je opako, motiv sadrži četiri reda »očica«. Vidi T. IV br. 11.
Rukav je na sredini sastavljen upletom, a s obje strane te čipke izvezen je debelim bijelim koncem plastični uzorak zvan: ukoso grane ili ukosu grane. Vidi T. V br. 8. Taj geometrizirani biljni motiv izgleda kao stapka s tri cvijeta i nekoliko listića. »Po rukavi s konci šito«, kaže se ukratko.

»u koso grane«

- Frolici oko ruke dodana je zelena vrpca složena u tri kraka, a smještena je na uplet.
- Za rukom: loza, prošov i čipka. Na crnoj lozi rijetko su nanizane grančice izvezene crvenom, crnom i plavom svilom.
- Rukavi i klinovi sastavljeni su sa stanom raspletom zvanim prstaci. Vidi T. I sl. 2.
- Opis krila: Krila su sastavljena s tri končana upleta (šir. upleta 7 cm). Odozdol povrh podljine izrađen je prošov od sedam redi trnoge, koji je »ogradit ušankom« — zubrastom linijom izvedenom lančancem, te s dvije uske pruge u tehnci prošova. Na upletovima je prišivena po jedna »križana pantlika« također smještena iznad podljine. Križana pantlika je rozeta koja je sastavljena od vrpce savijene u krakove, tu su dvije crvene boje i jedna plava.
- Dimenzije: Dulj. 123 cm (oplećak 48, krila 75 cm), rukav 75 cm (68 + 7 cm čipka).
- Funkcija: Najsvečanija odjeća za žene oko 35 godina. Žene ih nose na velike blagdane, a djevojke na manje »svece«.

R 15

Naziv: RUBINA SEDAM UPLETOVA

Napomena: Posebnu grupu bijelih rubina tvore rubine s upletovima, a to su one rubine kod kojih glavni ukras čini svilena čipka upotrebljena kao uplet — umetak u tkanini, ili kao čipka, tj. ona koja je jednim krajem prišivena, a drugi joj je slobodan. Kao najfiniji smatraju se upletovi od tila na kojima je mašinski izrađen ornamenat umjetnom svilom. Taclije su čvršće svilene čipke također industrijske proizvodnje. Ova rubina ima svilene upletove i čipke.

Materijal: Pamučno tkanje (srvijan na velike cidulje), svilena čipka, vrpce, obojene svilene niti u vezu.

Opis oplećka: Oplećak je napravljen od domaćeg uzorkovanog pamučnog tkanja zvanog srvijan na velike cidulje.

Garil — »opako očice«. Vidi T. IV br. 2. Vezom izrađenim s naopake strane s crnom niti dobiven je uzorak bijelih četvorinica.

Frolica je u obliku rozetica.

Pužić je izvezen crvenom i crnom svilom.

Na prsima ukras čine četiri svilena upleta i tri pruge veza zvanog trukovano. Upotrebljena su dva upleta od tila s kružnim ornamentom, a dva s biljnim. Trukovano se sastoji od motiva sličnih tulipanu kojima stapka izlazi iz tri listića, a na vrhu su dodane po tri laticice i grančice s listovima. Trukovano je vezeno svilenom

- niti crvene, svjetlije i tamnije plave i žute boje. Svi su elementi tih likova obrubljeni crno.
Na leđima su izvezene dvije pruge trukovanog, ali ono je drugačije nego na prsima. To su dvije crne loze na kojima se u određenim razmacima nižu likovi stiliziranog cvijeta i po dva listića.
- Rukavi: Poramenja nema.
Gornji dio rukava ukrašavaju tri svilena upleta među kojima je trukovano.
Okolo ruke — nad repetama je frolica.
Za rukom: trukovano — različito od već navedenih, i svilena čipka od tila. Grančica trukovanog ima tri elementa: lik od šest latica, motiv sličan tulipanu i stapku s tri listića.
Rukavi su sastavljeni sa stanom uskim svilenim upletom.
- Opis krila: Krila su napravljena od istog pamučnog tkanja kao i oplećak, samo je prednja pola lanena.
Krila ukrašava sedam svilenih upleta napravljenih od tila s mašinskim vezom. Ornament mu čine kružni likovi. Odozdol na krilima prišivene su dvoje taclije. Dva reda čvršćih svilenih čipaka nalaze se iznad podljinje.
Čipka je prišivena i na sami donji rub krila.
- Dimenzije: Dulj. 118 cm (oplećak 45, krila 69, čipka 4 cm), rukava 78 cm (69, čipka 9 cm).
- Funkcija: Nedjeljna odjeća za djevojke i mlade žene. »Nosiš dok si mlad« rekla je kazivačica i konstatairala: tako do 25 godina!

R 16

Naziv:

JASPRENA — S KONCI ŠITA

Napomena: Ovakove rubine idu u red malih jasprenih rubina, one pripadaju grupi bilih našitih rubina pa jasprenih, što znači da imaju sve karakteristike bilih rubina, kojima su dodane jasprice.

Materijal:

Laneno tkanje, čipka, tiriplik, svilene niti u boji, jasprice.

Opis oplećka:

Garil je izvezen s lica. Ornament »bubreški« izrađen je crvenim, crnim i tamno-plavim markulanom.

Tračak je izvezen crvenom svilom.

Pužić na njedrima nema uobičajeni izgled. Između dvije zelene četvorinice sredina je izvezena crvenom niti. »Po prsu na četiri mesta šito tiriplikom i prosicano (vidi opis kod Rubine br. 11) pa onda jaspreno«. Čiste ili bile jasprice, koje su ovdje zlatne boje, okružuju svaki motiv. Jasprice dolaze više do izražaja nego vez. Na leđima su dvije pruge prošova i po jedan red trnoge.

- Rukavi:** Poramenje je izvezeno crnom svilom. U sredini rukava je končani uplet, a s obje strane široki uzorak zvan »velike daljočke grane«. On je najprije izvezen bijelim tiriplikom, a zatim jaspran čistim i šarenim jaspricama. Zlatne jasprice prišivene su po većem dijelu grana i međuprostora tako da prave pruge i likove kvadrata i kalenica. Kalenice izgledaju kao motiv srca koji ima razvrnuti gornji dio. Vidi T. V br. 9 b. Šarenim jaspricama izvedeni su »koturovi«. Te crvene, tamno-plave i zelene kružnice lijepo se ističu oko bijelog šića.
- Tračak nad repetama odstupa od crvene boje. Ispletjen je crvenom, zelenom i žutom svilom pa prišiven. Za rukom: loza, prošov, končana čipka. Na crnoj lozi nižu se u razmaku grančice, veće i one najmanje izvezene crvenom crnom i plavom svilenom niti. Rukavi su sastavljeni sa stanom uskim upletom.
- Opis krila:** Krila imaju sedam ukrasnih vezova, od tih su četiri pruge bijelog veza s prosicanim i tri pruge trukovanog, koje je izrađeno na kupovnom platnu i kojim su pole sastavljene. Male daljočke grane su jasprane, a kod trukovanog je jaspricama popunito i cijela pruga jaspricama omeđena. Vidi T. II sl. 7 i sl. 8. U cvjetnom uzorku trukovanog — koji se izvodi plosnim bodom — izvezenom svilenom niti crvene, žute, zelene plave i ljubičaste boje, ističe se veći motiv stiliziranog cvijeta u kojem preteže crvena boja.
- Odozdol, iznad podljine teče najprije prošov pa male daljočke grane. One su ovdje kao i na vertikalnim prugama jasprane s jaspricama složenim u grupu po tri ili četiri jasprice. Po jedna jasprica prišivena je samo u sredinu prosicanog četverokuta. Vidi T. II sl. 7.
- U visini horizontalno smještenih daljočkih grana a na prugama trukovanog, nalaze se i križane pantlike koje su pričvršćene svojom sredinom koju ukrašuju zrnca srebrne boje. Krila završavaju malom mašinskom čipkom.
- Dimenzije:** Dulj. 125 cm (oplećak 46, krila 79 cm), rukav 73 cm (66 i čipka 7 cm).
- Funkcija:** Jedna od najsvećanijih rubina baranjskih Hrvatica za djevojke i mlade žene. Ne može se nositi u žalosti i prežalivanju, iako je zapravo najmanja među jasprnim rubinama.

Fotografije: Ivo Lechner (T. I, II, III); dr. J. Radauš (str. 237 i 248). Crtež 1 i 2 i Kroj 1 i 2: Blažica Szenczi, stručnjak za tekstil Etnografskog muzeja u Zagrebu; crteži na tabli IV i V: Stevan Tucakov, preparator Muzeja Slavonije.

BILJEŠKE

1. Plavšin Eva — Luč, Jela Ivanović — Baranjsko Petrovo Selo, Tereza Klaić — Kneževi Vinogradi, Ana Bošnjak — Šumarina.
2. Zdenka Lechner: »Obrada kudjelje u baranjskim hrvatskim selima« — Osječki zbornik IV, 1954, 91—103.
3. Bez donjeg rublja oblačile su žene svakidašnje rubine sve do naših dana, ali pod svečanim rubinama nosili su se »košuljci i krilca«. Kod prijašnjih ispitivanja saznala sam da su Baranjke oblačile pod bolje rubine »spavačice« od kupovne tkanine, ali neposredno prije štampanja ovog priloga kada sam rukopis čitala suradnici Ani Banović-Matasov, upozorila me je da su postojale najjednostavnije potkošulje od domaćeg lanenog tkanja i da su se zvale »košuljci«.
4. Crtež rubine br. 6 i br. 14 kao i njihov kroj izradila je Blažica Szenczi, stručnjak Etnografskog muzeja u Zagrebu, kojoj i na ovom mjestu izražavam zahvalnost.
Za podatke o načinu krojenja baranjskih šokica dugujem posebnu zahvalu Ani Banović-Matasov, suradnici iz Osijeka, a rodnom iz Šumarine.
5. Stroga korota traje 2 godine kada umru roditelji ili dijete, 1 god. iza smrti muža ili žene, 6 mjeseci žali se za bližom rodbinom ako su mladi ljudi, a 3 mjeseca za daljom rodbinom i kada umru stari ljudi na pr. dedaki ili pramdedaki.

TUMAČ MANJE POZNATIH RIJEČI

Biljušica, biljuša —	rubina od pamučnog tkanja koja je iznošena kao blagdanska odjeća, oprana je i nosi se radnim danom
Bubreški —	ornamentalni motiv na opšivalu oko vrata kada je ovaj izrađen vezom s lica. Ima nepravilni kružni izgled ponešto izbočene površine, ponekad dobiven ispunjavanjem okosnice križića
Čenar —	domaće usnivano tkanje kod kojega je osnova pamuk, a putka lanena nit
Frolica —	crvena uska vrpca koja je prišivena ispod garila (pasice oko vratnog izreza) i na donjem dijelu rukava (nad reptama). Frolica je snizana ili oblikovana u povezane ovale ili rozetice
Garil —	opšivalo oko vratnog izreza kojemu je vanjska strana uvijek ukrašena vezom s lica ili s naopake strane. Naziv se upotrebljava u selima podravske grupe u Baranji. U Podunavlju se ta pasica zove opšivalo ili opšivalce.
Grana —	pruga veza sastavljena od određenog motiva. Izraz se upotrebljava i u značenju većeg motiva
Grančica —	motiv u vezu bez obzira da li je biljni, geometrijski, zoomorfni, ili dobiven samo s nekoliko bodova veza
Jama —	prerez na donjem dijelu rukava (u ovom tekstu)
Jaspra, jasprica —	metalni kružić (Flitter), koji se prišiva kao ukras, raznih boja, ravne ili reljefne površine. U podunavskim selima upotrebljava se naziv: jaspra, a u podravskim: jasprica
Kalenica —	motiv sličan obliku srca, ali razvrnut na gornjem dijelu. Izvodi se vezom, jaspricama i vrpcama. U dnevnom životu označava zemljanu posudu, lončić, šalicu
Kitica —	ukrasni motivi najčešće četvrtastog izgleda, koji se nižu u razmacima, redovito nepovezani
Klasak —	šupljikni rub, à jour
Krila —	donji dio rubine, imaju funkciju suknje

- Legutka — krivudava pruga. Legutka kao sastavni vez tj. vez za spajanje dvaju komada tkanja ima izgled nazupčene cik-cak pruge, a kao ukrasna pruga na rubini sastoji se od četvorina spajanih diagonalnim potezima
- Loza — ravna ili valovita linija, obično izvezena crnom niti
- Markulan — svilenac, mercerizirani pamuk za vez u bojama
- Mravki — ukrasni vez, niz šiljastih kuteva od kojih je jedna stranica crvene a druga crne boje, poredani su naizmjenice: jedan vrhom prema gore a drugi prema dolje
- Mrko — izraz za tamno. Kod vezova razumijeva se vez crnom i tamno-plavom niti
- Natak — pamučna nit za vez u bojama
- Opako — vez koji se radi s naopake strane; opako šito jest vez brojem s naopake strane
- Oplećak — gornji dio rubine, ima funkciju bluže
- Oprana rubina — rubina od kudjeljnog i lanenog tkanja, koja je oprana. Oprana lanena rubina je iznošena blagdanska odjeća
- Parice — pole tkanja od kojih se sastavlja prednji i stražnji dio stana tj. oplećka. Naziv u baranjskim podunavskim selima
- Paški — crni poprečni vez na rukavu, oko 16 cm niže od opšivala oko vrata. Izraz se upotrebljava samo u Podunavlju
- Podljina — široka poruba na krilima prišivena tehnikom šupljicnog ruba — ažurom
- Podmrko — vidi mrko
- Pokrpački — prišivanje porube na način ušivanja ruba na porupčić s nutarnje strane
- Popleteno, popletano — ornamenat dobiven oplitanjem niti po mrežici dobivenoj prosicom ili po kupovnoj mrežici
- Ponjavka — vunena pregača, ali i vunena prostirka od dvije pole za krevet i ogrtanje
- Poramenje — poprečni vez na rukavu oko 16 cm niže od vratnog izreza, veze se crnom niti
- Podvlaknički — plosnim bodom vezeno
- Prežalivanje — vrijeme iza stroge žalosti za pokojnima
- Priplet — čipkasti umetak između dva komada tkanja, koji se dobiva tehnikom izrade šivanih čipaka: iglom i koncem. Naziv se upotrebljava u baranjskim podunavskim selima
- Prosic — ručni rad kod kojega se iz tkanja izvlače niti u oba smjera, izrezuju i opliću
- Prosnivka — valovita ili zupčasta linija. Kako su prostorni razmaci valnih duljina redovito ispunjeni nije na poramenju uočljiva vijuga
- Prošov — ukras dobiven izvlačenjem žica tkanja u jednom smjeru i oplitanjem tih niti. Naziv u podravskim selima, u podunavskim selima ta se tehnika zove proter
- Protak — kupovna mrežica (u ovom tekstu)
- Pulenci — stilizirani cvjetni motiv. Ako je samo jedan motiv u ornamentu zove se »mali pulenci«, a ako je jedan veći lik okružen s osam manjih naziva se »veliki pulenci«
- Rasplet — čipkasti umetak između dva komada tkanja dobiven tehnikom izrade šivanih čipaka: iglom i koncem. Naziv u baranjskim selima podravske grupe
- Repete — donji dio rukava

Rubina —	bijela, platnena, naborana košulja-haljina od domaćeg tkanja različito ukrašena
Skaliti, naskalito —	napraviti nabore (falte), naborano
Srvijan —	pamučno domaće tkanje, najčešće uzorkovano
šito, našito, šice —	ukrasno vezeno, vez
Šugometano —	ukras izveden u krivudavoj ili valovitoj liniji
Švabičica —	geometrizirani cvjetni motiv u vezu, izgleda kao koso postavljene četverokut na stapci s dva završaka
Taclije —	tvorničke svilene, čvršće čipke
Tiriplik —	deblji pamučni konac
Tračak —	crveni ukras ispod okovratnog opšivala i na rukavu nad repetama; izveden je vezom direktno na tkanju, ili se priviše već kao ispletene uzice
Trnoga, trnožica —	motiv u tehničkom rasplesu i prošova odnosno protera. Obilježavaju ga velike šupljine
Trukovano —	ornamenti koji se izrađuju po nacrtu otisnutom na tkanje pomoću kalupa. Trukovano ujedno označava i način veza, ali i same motive koji su različitog izgleda
Uplet —	čipkasti umetak od kupovne čipke, končane ili svilene
Upletači —	kanjura ili svitak (štrena) crvene mekane vune, koja se ovija oko djevojačke glave i od zatiljka spušta niz leđa. Upletači se smještaju na glavi uz pletenicu, kosu ispletenu u troje. Upletači se upliću u kosu
Ušanka —	cik-cak pruga izvedena lančancem
Varošanac —	naziv za uski »raspleteni« sastav dvaju komada tkanja, izrađuje se iglom i koncem
Vit —	valovita ili zubrasta linija u vezu ili izvedena jaspricama
Žeravki, žeravke —	ukrasni vez koji izgleda kao lančić, izveden u crvenoj i plavoj boji. Sredinom svake karičice pruža se plava crtica
Zubča, zubče —	čipkasti trokutići koji su izrađeni iglom i koncem (npr. na završetku rukava)

DAS KLEIDHEMD DER KROATISCHEN BÄUERINNEN IN DER BARANJA, GENANT »RUBINA«

Im einleitenden Teil wird über die Gliederung der kroatischen Dörfer in der Baranja in zwei Gruppen in Beziehung auf die Tracht gesprochen. Eine Gruppe bilden die Dörfer in der Podravina, d. h. jene, die längs der Drau liegen, die andere Gruppe wird von den Dörfern längs der Donau, im Podunavlje, gebildet. Die kroatische Bevölkerung in der Baranja nennt sich und wird von anderen Šokci und Šokice genannt.

Die Grundform der Kleidung und das wichtigste Kleidungsstück der kroatischen Bäuerinnen in beiden Dorfgruppen ist das Kleidhemd, genannt RUBINA. Das ist ein weisses gefaltetes Hemd, aus hausgewebter Hanf-, Flachs- oder Baumwollwand hergestellt, geschmückt und verziert, je nach Bestimmung zum Alltags- oder Festgewand, nach Lebensalter der Trägerin und nach Anlass, zu dem es getragen wird.

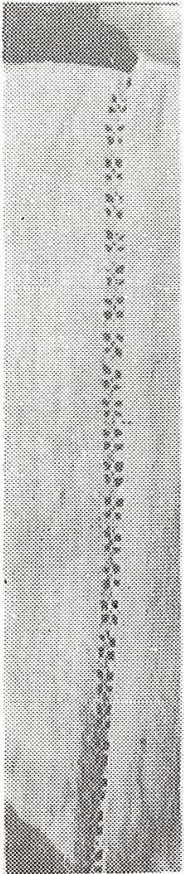
Die »RUBINA« besteht aus zwei Teilen, deren jeder seine volkstümliche Benennung hat: **oplećak** = Oberteil und **krila** = Rockteil. Die beiden Teile sind zusammengenäht, so dass sie ein von den Schultern bis zum halben Waden reichendes Stück bilden.

Der Schnitt ist auf den Zeichnungen I und II dargestellt und die Einzelheiten der Ausführung und Herstellung des Hemdes werden genau angegeben. Es wird hervorgehoben, dass alle Teile immer nur nach dem Fadenlauf geschnitten sind, ferner, dass die Stellen, an denen die Verzierungen angebracht werden, ebenso die Größe und Breite, Farbe und Muster, Technik und Material der Stickereien durch

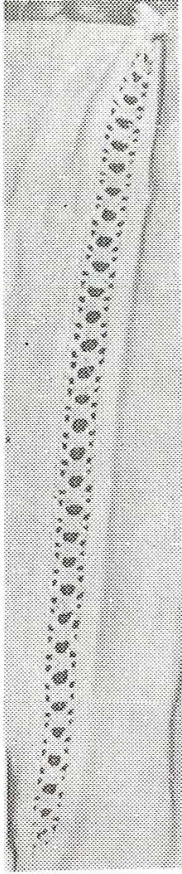
die Tradition genau festgelegt sind. Die Stickereien verlaufen in vertikaler Richtung in Streifen und sind überwiegend am Oberteil und am rückwärtigen Rockteil bis zum Saum ausgeführt. Nur der Schmuckstreifen am Rocksäum, die bestickte Leiste am Ärmel in Schulterhöhe und die Verzierungen am Ärmelrand verlaufen in horizontaler Richtung. Der vordere Rockteil, der durch die Schürze verdeckt ist, bleibt immer glatt und ist sogar oft von einer minderen Qualität Leinwand hergestellt. Die Sticktechniken sind verschieden, aber es überwiegen Weisstickerei in Flachstich, verschiedene Arten Nadelspitzen und Durchbrucharbeiten, die durch Ausziehen der Fäden in einer oder in beiden Richtungen, durch Ausschneiden und Umnähen der übriggebliebenen Fäden oder Stopfen der Lücken erreicht werden. Ferner werden auch Stickereien in schwarz, rot und blau mit merzerisiertem Garn ausgeführt. Es wird die traditionelle Reihenfolge der Farben schwarz-rot — schwarz-blau — schwarz-rot... streng befolgt. Am Ärmelrand und am Rocksäum können auch gekaufte Spitzen angebracht werden. Kleidhemden für Mädchen oder junge Frauen werden auch mit roten Bändchen geschmückt und mit Flitter bestickt. Nach der Art der ausgeführten Stickereien oder der anderen Verzierungen werden die Hemden besonders benannt und nach der Qualität des Gewebes, der Menge und der Feinheit der Stickereien können sie in 15 Kategorien eingeordnet werden, wobei jede Stufe für einen bestimmten Zweck, ein bestimmtes Lebensalter oder einen bestimmten Anlass vorbehalten ist. Daraus ergibt sich die Notwendigkeit, dass jedes Mädchen, bzw. jede Frau über eine grosse Zahl Hemden verfügen musste. Durchschnittlich waren es 50 Stück, in reichen Häusern viel mehr, ja sogar bis zu 200. Der Fleiss des Mädchens und der Frau, ebenso der Wohlstand des Hauses wurden nach der Zahl, der Schönheit und dem Reichtum der Hemden und der anderen Gewandstücke beurteilt. Eine besondere Einteilung der Kleidhemden ergab sich aus dem Brauch des Trauertragens nach verstorbenen Familienmitgliedern. Eine besondere Trauerkleidung gab es nicht, aber bestimmte Kategorien der Kleidhemden dienten auch als Trauerkleidung, wobei das Alter der Trägerin und der Verwandtschaftsgrad des Verstorbenen eine Rolle spielten.

Den zweiten Teil der Abhandlung bildet die Beschreibung von 16 Hemden, die alle aus einem Hause, von einer Eigentümerin stammen. Es werden alle spezifischen Benennungen für Gewebe, Schnittteile, Stickereien und Stickmuster, sowie besondere Ausdrucksweisen der Bäuerinnen in der Beschreibung verwendet.

Die Abhandlung schliesst mit einem Wörterverzeichnis und den nötigen Erklärungen für die in der kroatischen Sprache nicht mehr geläufigen Ausdrücke.

1

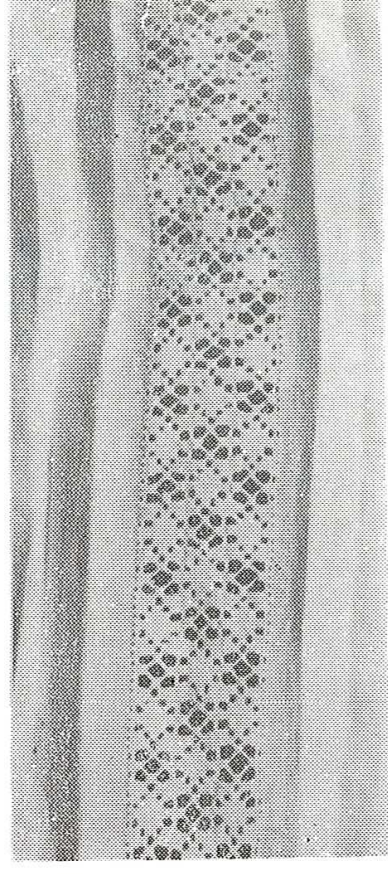
2

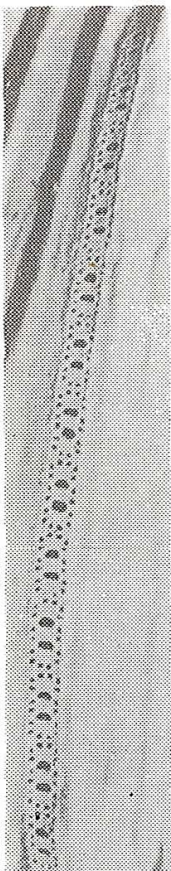
3a

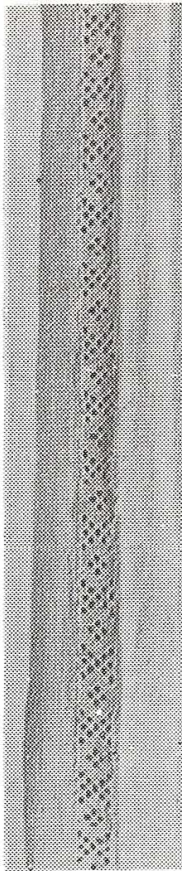
3b

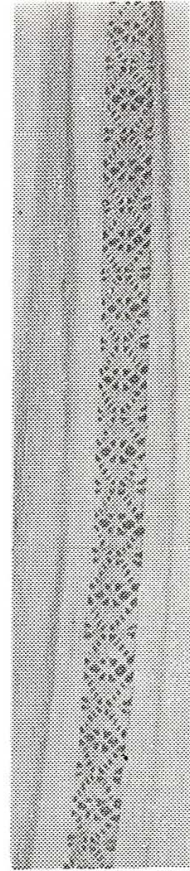
4

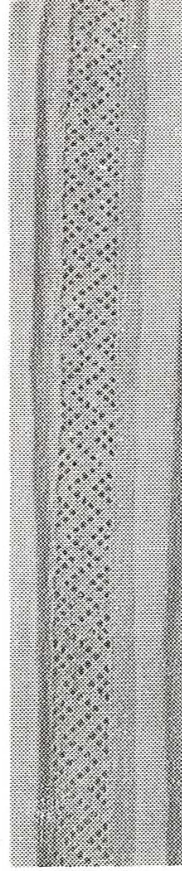
5

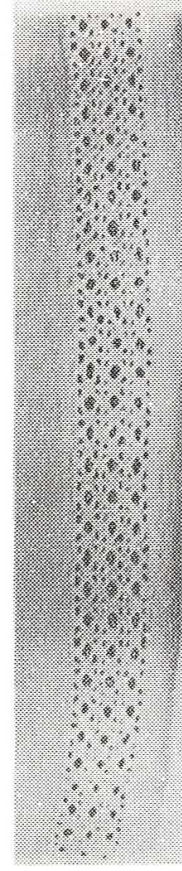
6

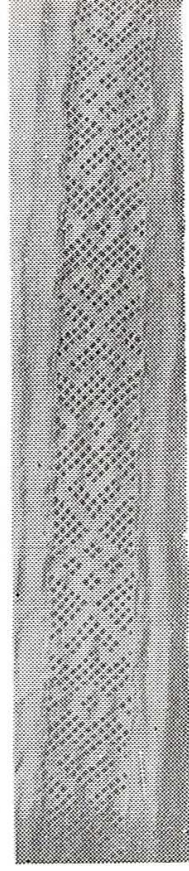
7

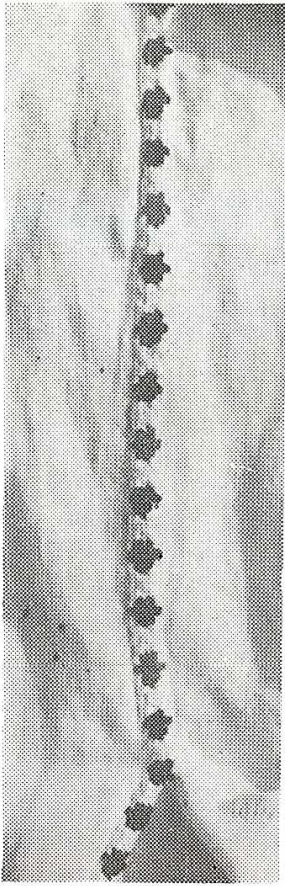
8

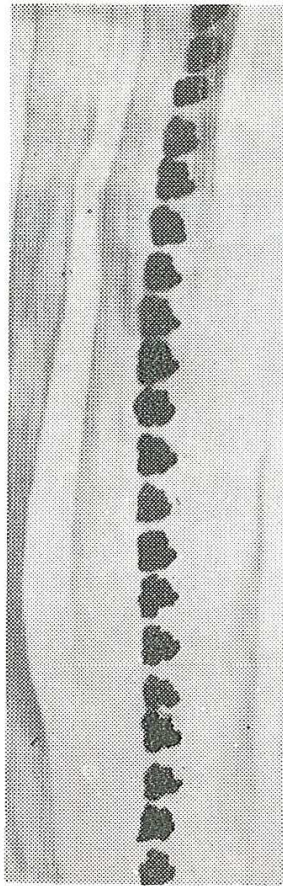
9

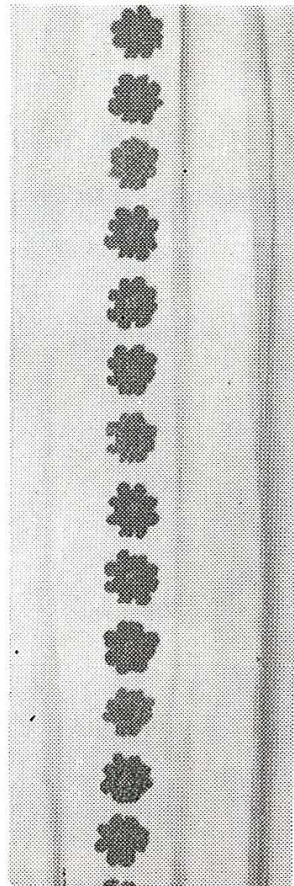
10

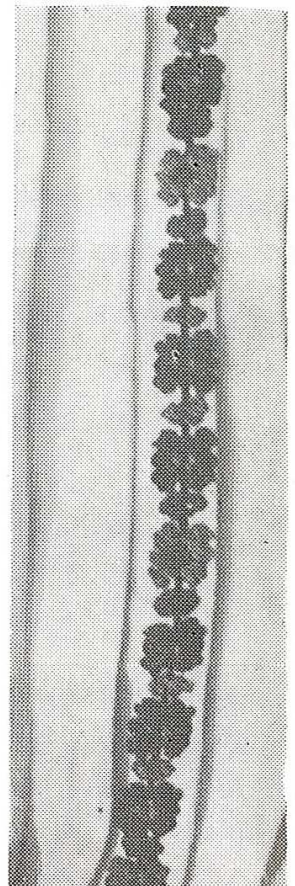
1

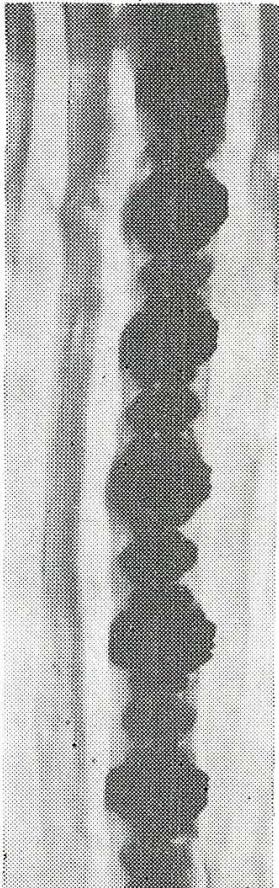
2

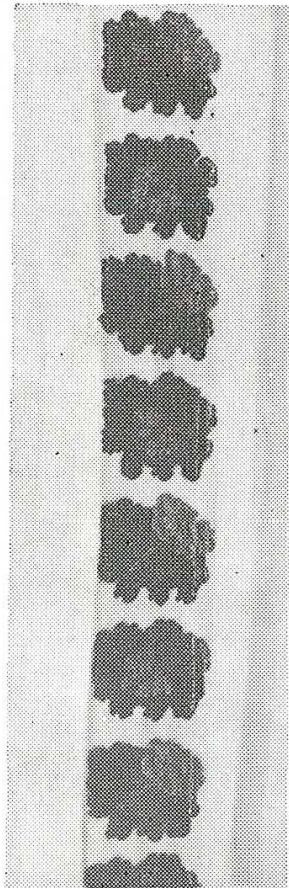
3

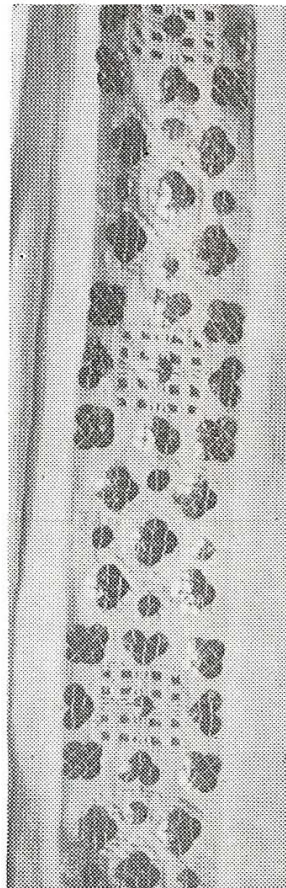
4

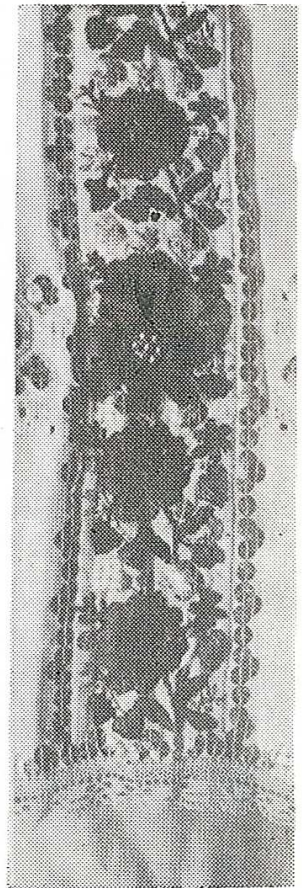
5

6

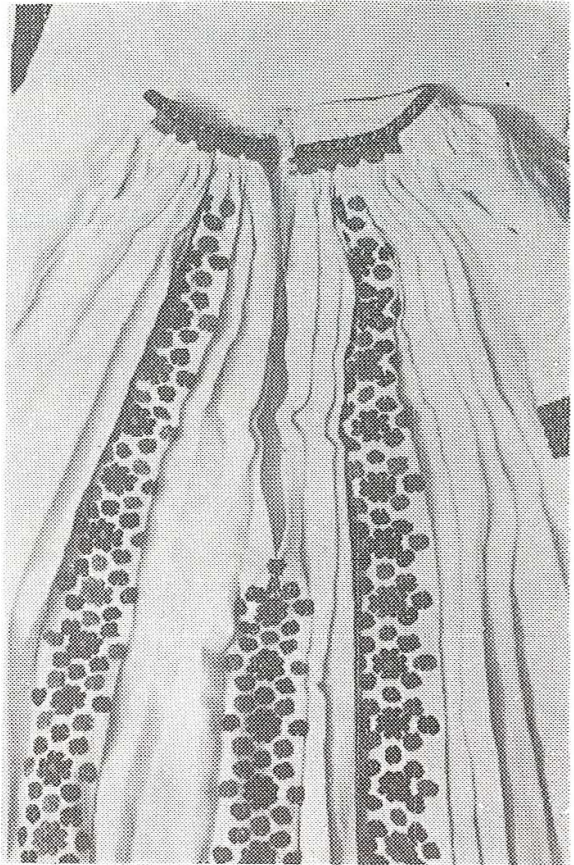
7

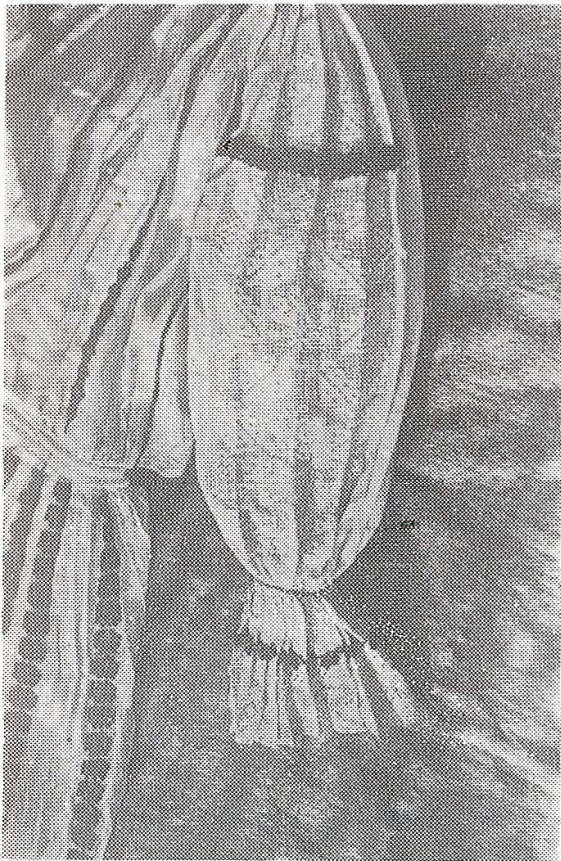
8

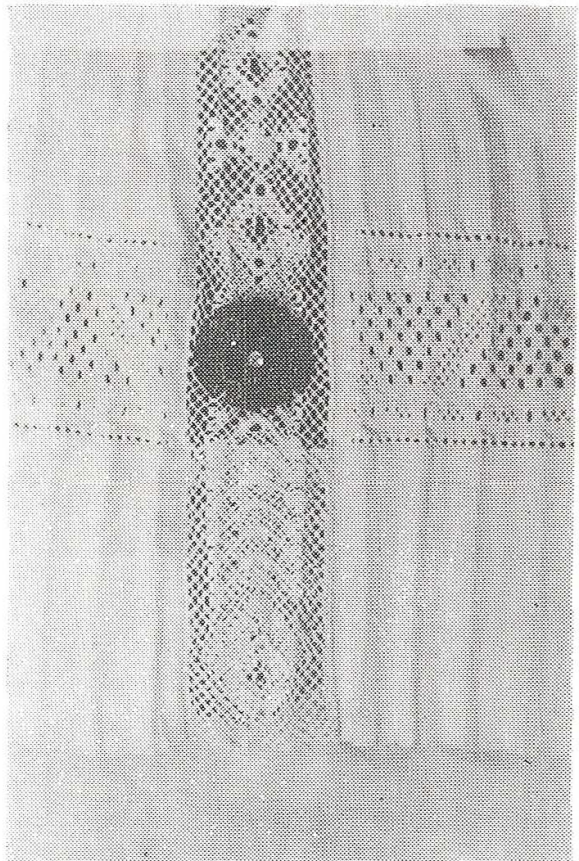
1

2

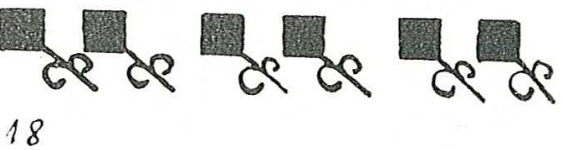
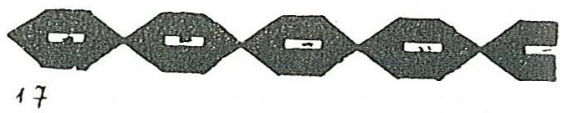
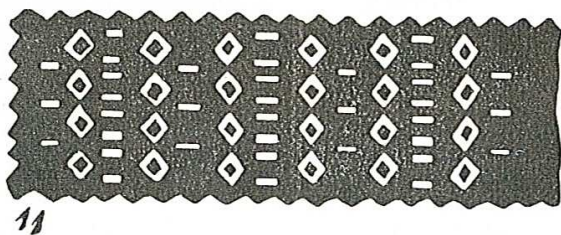
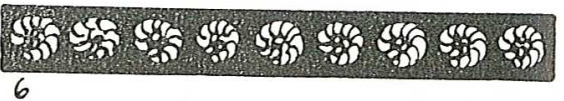

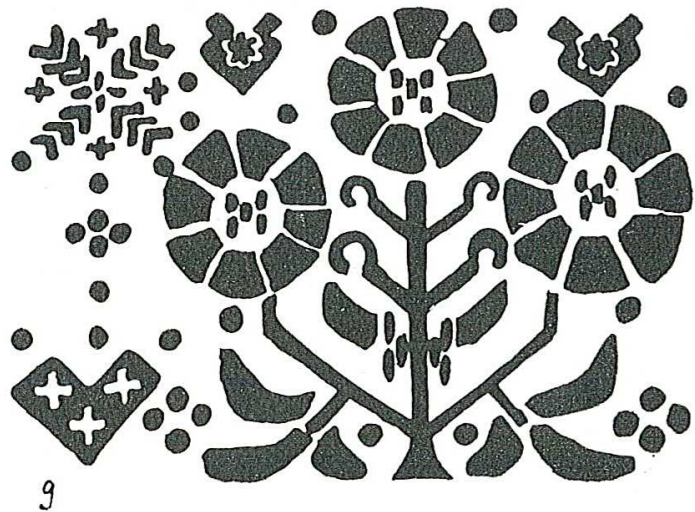
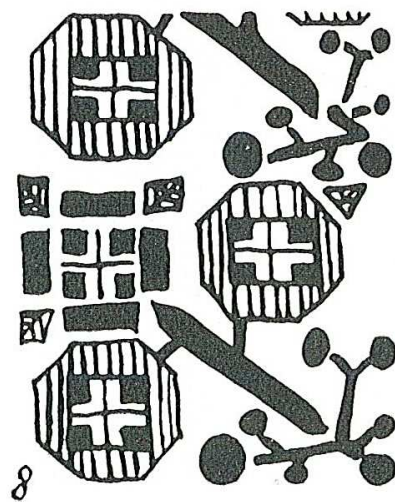
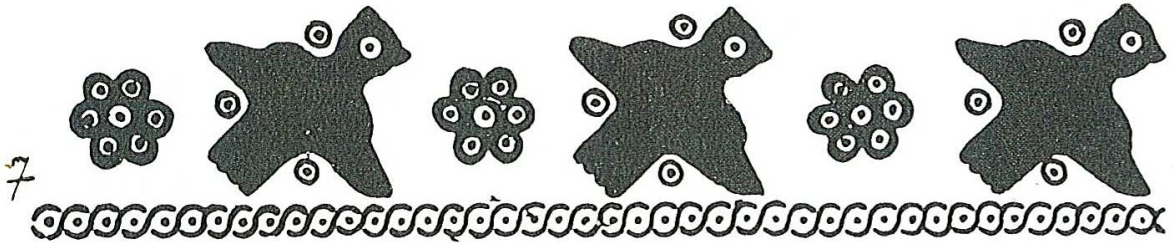
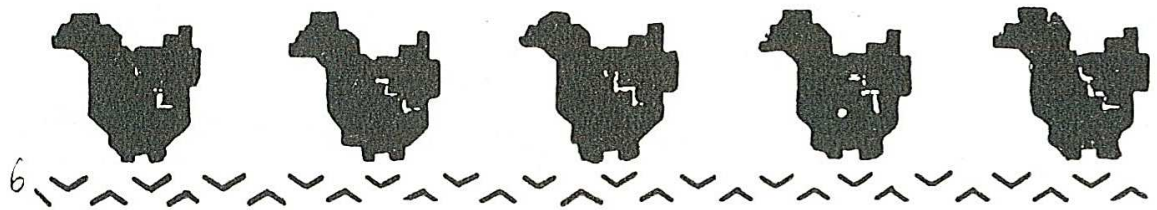
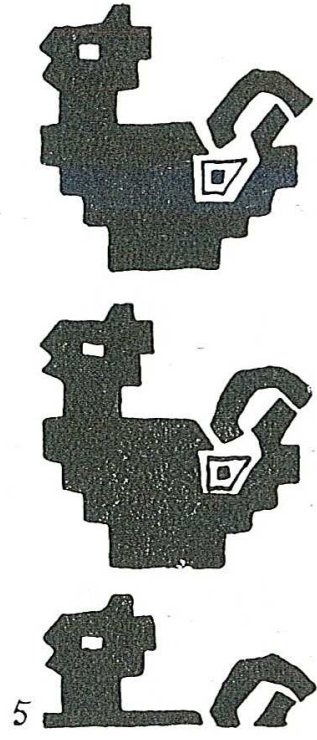
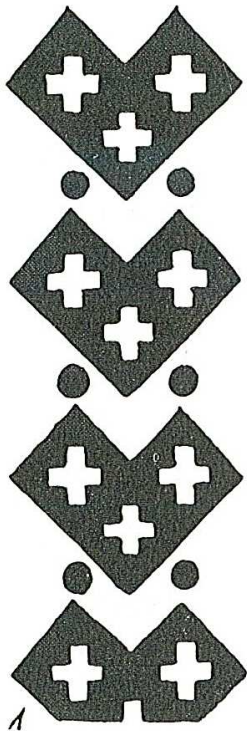
3

4

T. IV

1.

2.

3.

4.

Tabla I

		R = rubina
Sl. 1	Raspleteni sastav: pendžerići	R 11 (R = rubina)
" 2	Raspleteni sastav: prstaci	R 14
" 3a	Raspleteni sastav: zvizdice	R 9, R 10
" 3b	Prošic na pendžeriće	R 10
" 4	Prošov: tri reda trnoge	R 7
" 5	Rasplet: jedan red — trnoga	R 1
" 6	Rasplet: jabučice	R 3, R 9
" 7	Rasplet: jabuke	R 6
" 8	Rasplet: dvoje kuke	R 9
" 9	Rasplet: tri reda trnožica	R 2
" 10	Rasplet: srceta	R 9

Tabla II

Sl. 1	Vezeni sastav: zvizdice	R 12
" 2	Male grančice	R 6
" 3	Vez: mali pulenci	R 6
" 4	Vez: grana — male šljive	R 12
" 5	Vez: grana — velike šljive	R 12
" 6	Vez: grana — velike mišane	R 13
" 7	Vezeno, prosicano, jasprano: male daljočke grane — s konci šito	R 16
" 8	Vez: trukovano, križana pantlika	R 16

Tabla III

Sl. 1	Oplećak rubine — trnožica Na prsima dvije pruge »raspleta — jedan red trnoge«	R 1
Sl. 2	Oplećak rubine — pulenci po prsu Na prsima tri pruge veza »veliki pulenci«	R 14
Sl. 3	Rukav šarene rubine — mišane »po rukavi popletano tice«	R 13
Sl. 4	Uplet na krilima bile rubine »vriš podljine prošov: sedam redi trnoge i križana pantlika«	R 14

Tabla IV

Br. 1	Vitić — opako šito	R 9
" 2	Očice — opako šito	R 10, R 15
" 3	S i očice — opako šito	R 7, R 11
" 4	S i križić — opako šito	R 2
" 5	Geometrizirani lik cvjetića — opako šito	R 4
" 6	Šito i punjeno — vez s lica	R 3
" 7	Šugometano pa punjeno — vez s lica	R 6
" 8	Šito, provlačito i punjeno — vez s lica	R 4, R 13
" 9	Četiri očice i po tri — opako šito	R 9
" 10	Križić, dva srceta sastavito, punjeno očicama — opako šito	R 9
" 11	Četiri reda očice — opako šito	R 14
" 12	Vezeni sastav: mačji trag	R 3, R 4, R 5
" 13	Vezeni sastav: bušice	R 8
" 14	Vezeni sastav: legutka	R 13
" 15	Vez: legutka	R 3
" 16	Ukrasni vez: mravki	R 4, R 5, R 6
" 17	Ukrasni vez: žeravki (e)	R 5
" 18	Motiv: švabičice	R 8

Tabla V

Br. 1	Motiv: mala srca	Tabla VI sl. 4
„ 2	Motiv: male grane	R 6
„ 3	Motiv: šlavunske grančice	R 8
„ 4	Motiv: male grančice	R 4, R 5
„ 5	Motiv: patke	Tabla VI sl. 3
„ 6	Motiv: male grančice — male tice, pilići	R 4
„ 7	Motiv: velike tice i svrtki	R 12
„ 8	Motiv: u koso grane	R 14
„ 9	Motiv: tri pera	
„ 9a)	lijevo dolje: motiv srca	
„ 9b)	lijevo i desno gore: kalenice (povrh cvijetova)	

T. VI

- Sl. 1 Snaša u biljuši, Baranjsko Petrovo selo
 Sl. 2 Tri snaše u rubinama popletenim pa jaspranim, Šumarina
 Sl. 3 Rubina »patkarica« s leđa, Topolje
 Sl. 4 Snaša u srceti odničici, Luč